

Q'U B'A'NLA CHAJ CHUSB'ALTETZ U JESUUS ITZ'IB'A U KUXH

Yol ti' u u' tza'

Aatz u u' tza', a' tz'ib'an u Kuxh va'l Xhan paj ib'ii majte; visobrinu u Bernabee. Imolo tib' tuch' u Pablo ti' en talax u yolb'al Tiohx tu Chipre. Choktaj Q'u B'a'nla Chaj Kam B'anel (Hechos) 12.25; 15.37, 39; Q'u Niman Tetz U Jesusu Tu Colosa 4.10. Aatz vinan u Kuxh tzi', antu nimanich tetz u Jesusu. Utz nichimol tib' q'ul ichaj u Jesusu tu tatib'al. Choktaj Q'u B'a'nla Chaj Kam B'anel (Hechos) 1.13; 12.12. Ilax u Jesusu tu u Kuxh tzi'. Echtzixe't nitalaxe' kamal u Kuxh va'l nital tu u 14.51-52.

Ye' tek' ootzajimal kam chit tuul itz'ib'a u u' u Kuxh tza'. Loq' nitalaxe' aas kamal tixo'l q'u ya'b' 50 — 56 m.t.J. A' u b'axa u' tetz u b'a'nla chusb'al tz'ib'ali; b'axa vatz u Tio, u Lucas, tuch' u Xhan. Kamal ma'jich 30 ya'b' ikam u Jesusu aas tz'ib'ali. Nitalche' aas jolol iyol u Lu', u chusulib' k'atz u Jesusu q'u yol itz'ib'a u Kuxh tza'. A' u u' tza' va'l ch'oo b'iil vatz tere'n q'u u' niyolon ti' u b'a'nla chusb'al.

Nitalche' aas a' itz'ib'av k'asu'l tu Roma, oj tu Antioquia tikuenta Siiria. Tu yolb'al griego itz'ib'ava k'uxh arameoich viyolb'al. Nitalax majte aas a'ich imol u Lu' ti' itz'ib'al u u' tza'. Utz kamal k'amax ti' q'ul iyol u Kuxh tu u Tio tuch' u Lucas aas motx itz'ib'a q'u tu' majte.

Kaana kam nital u Kuxh tu u u' tza'. Loq' a' chit nik'uch vatzsaj aas iK'aol Tiohx u Jesusus. A' viTxaaom u Tiohx, u K'aola va'l b'ennaj ko'n aanima. Utz a' chit u tetz locho'm ul i'ane'. Nitale' aas a' u nojla Chitol tetz q'u aanima tu q'ul ipaav. Ni'xhtal ti' u k'axk'o majte va'l paalku u Jesusus tu vikameb'al.

A' u jatxb'al tib' q'u yol tu u u' tza'.

1) 1.1 Ech ixet' u u' tza'.

2) 1.2-8 Nital ti' vipaxsal itziul u Jesusus i'an u Xhan.

3) 1.9-15 Nital ti' vixet' u Jesusus ti' q'ul ichusb'al.

4) 1.16—8.30 Nik'uche' aas a' viTxaaom u Tiohx u Jesusus.

5) 8.31—16.2 Nik'uche' aas b'en ko'n aanima viK'aol u Tiohx.

Nital u Kuxh majte kani'ch tok q'u aanima ti' u Jesusus k'uxh aal tiira nichtixval tu q'u q'esala xo'l q'u Israeel. Tx'anel vinuk'it tib' q'u yol tal u Kuxh ti' vichusb'al u Jesusus tzi'.

Q'U B'A'NLA CHAJ CHUSB'ALTETZ U JESUUS ITZ'IB'A U KUXH

Vipaxsat itziul viTxaaom u Tiohx u Xhan, b'anol vautiismo

¹A' vixet'eb'al u b'a'nla chusb'al tetz u Jesucristo tza', viK'aol u Tiohx.* ²Echa' va'l itz'ib'aka u Isaias, u alol tetz u yolb'al Tiohx aas tal ech tza':

— «In sab'axab'san b'en vunchaj saatz.

A' saxaansan itziul u b'a'nla yol,
echa' ib'anax tuch b'ey saatz si'ane'.†

* **1:1** Aatz u b'a'nla chusb'al nital tza', aya' u “evangelio” tu kastiya. † **1:2** Choktaj u Malaquias 3.1.

³ Saje' ivi' tu yol tu u tz'inlich tzaji tx'ava'.
 Satal ech tza':
 Jikomtixsataj etxumb'al vatz Tioxh;
 echa' ijikomtixsal b'ey siatz seb'ane'. Chaj.»
 Chia.—
 Texh u Isaias.‡

⁴ Utz a' nital u Xhan. Tan ipaxsa u yolb'al Tioxh ti' ik'axal paav tu u tz'inlich tzaji tx'ava'. Utz tal tu q'u'l ik'axa ipaav aas si'an ivautiismo. ⁵ Ech opon q'u' aanima k'atza q'u'l tikuenta jank'al u Judea tuch' q'u' aa Jerusaleen. Utz motx ik'axa q'u'l ipaav. Ech b'anax vautisaar tu u Xhan tu u nima' Jordaen.

⁶ Unchee' aatz u toksa'm u Xhan tan, chemich xi'l camello; tz'u'm u qitzb'al xe'aj tuul. Utz sak' tuch' ta'l kab' u techb'ub'al. § ⁷ Utz ipaxsa talax ech tza': —Aatz va'l tulka vi', tiira paalchu ti-jle'm sunvi'. Aal ye'k sik'ulo'k vi' so'ok'ins chitol el ixaab' tu tajan. ⁸ Aatz in tan, nojchit tu a' ko'n nunb'anvu vautisaarex. Pek aatz va'l tule', a' saoksan u Tioxhla Espiiritu sek'atza.— Texh u Xhan.

Vib'antu ivautiismo u Jesusus

⁹ Unchee' aatz i'an tu q'u' q'ii tzi', k'asu'l u Jesusus tu Nazareet tikuenta Galilea. Opon k'atz u Xhan. Utz b'anax vautisaar tu u nima' Jordaen.
¹⁰ Ech aatz je'ul u Jesusus tu a', a' tek til ijajpu

‡ **1:3** Choktaj u Isaias 40.3. § **1:6** Aatz u yol sak'utz, "langosta" tu kastiya. Pek aatz u yol tu yolb'al griego tzi', va'l tz'ib'alik u Yolb'al Tioxh tib'axa utz, atil ka'va'l tokeb'al. Ib'iich unvatzul txikon echb'ub'al. Utz ib'iich untanul txokop majte; aya' u sak' sukuvatz. Ech ye' ootzajib'e ab'iste va'l nichtechb'u u Xhan te.

u amlika. Utz til iku'l u Tioxhla Espiiritu tib'a, echa' paroomaxh. ¹¹ Ech uch k'asu'l ma'l u yol tu Amlika, tal ech tza': —Axx vunK'aol va'l tii'in sai'. Utz axh u k'ujleb'al unk'u'l.— Texh u yol.

Vib'anax provaal u Jesuustu u tx'i'li'inaj

¹² Unchee' iq'ol b'en u Jesusu tu u Tioxhla Espiiritu tu u tz'inlich tzaji tx'ava'. ¹³ 40 q'ii i'an tzi'. Utz b'anax provaal isub'ax tu u tx'i'li'inaj. A' atichku xo'l q'u jaq'aj tze'il txokop. Utz nichtaq'ax techb'ub'al tu q'u aanjel.

Vixe't u Jesusu ti' ipaxsal itziiulu yolb'al Tioxh

¹⁴ Unchee' aatz ma'tich iku' u Xhan tu tze', b'en u Jesusu tu Galilea ti' ipaxsal talax u b'a'nla chusb'al tetz viQ'esalail u Tioxh.* ¹⁵ Utz tal ech tza': —Tzozpi tek u tiempo, najab'y ul viQ'esalail u Tioxh. Ech k'axataj q'ul epaav utz, nimataj u b'a'nla chusb'al.— Texhtu'.

Visik'let kaava'l ichusulib'u Jesusu

¹⁶ Unchee' aatz paal u Jesusu tzi' u choo tu Galilea, til u Xhim. A'ich imol u Lixh, vitza'q'. Nichmotxtaq' ko'p u k'ach tu a', eesab' txay. Tan jolol eesan txayich. ¹⁷ Ech tal u Jesusu te ech tza': —Ni'extaj vi'. Utz yit' txay tere'n koj seteesa tu a', pek a' savoksavex ti' ichokax aanima.— Texh te.

¹⁸ Ech yakich motx taq'ka q'ul ik'ach, eesab' txay utz; xamb'u ti' u Jesusu.

¹⁹ B'iit ko'xh paj xaan b'en siatz, til q'ul ik'aol u Zebedeo. Aya' u Jacobo tuch' u Xhan, vitza'q'.

* **1:14** Aatz u b'a'nla chusb'al nital tza', aya' u “evangelio” tu kastiya. Utz aatz u yol “viQ'esalail u Tioxh tu Amlika”, aya' u “reino de Dios” oj “reino de los cielos” chu tu kastiya.

Nichmotxik'ooa ik'ach tu jukub'. ²⁰ Ech sik'lel tu u Jesus utz, motx taq'ka vitat tuch' q'u aq'onom tu u jukub'. Utz motx xamb'u ti' u Jesus.

U tojchat el tioxhil tx'i'li'inaju Jesus k'atz ma'l u vinaj

²¹ Unchee' opon u Jesus tu Capernaum tuch' q'ul ichusulib'. Utz nichichusune'. Nichib'en tu u atib'al chusb'al tetz u o'tla mantaar tu q'u ilanb'al q'ii.† ²² Ech va'lich itz'ejx ik'u'l q'u aanima ti' u tokeb'al vichusb'al tan, nimna'l atil tijle'm tu vichusune'. Txayo'm ni'an q'ul iyol. Yit' ech koj a' q'u aa txumb'al ti' u o'tla mantaar.

²³ Utz atich oko'p ma'l u vinaj tu u atib'al chusb'al tetz u o'tla mantaar, ato'k tioxhil tx'i'li'inaj k'atza. Utz q'eq'uni. ²⁴ Tal ech tza': —jAay! ¿Kam asa' qe Jesus aa Nazareet? K'uxh ulyaxh, o' ul ayansa qatine'. Tan vootzajle ab'il axh. Axh viTxaaom u Tioxh.— Texhtu'.‡

²⁵ Pek yaal tu u Jesus, tal te ech tza': —jCha atzi! Utz elen k'atz u vinaj tzi'.— Texh te.

²⁶ Ech aatz u tioxhil tx'i'li'inaj, techal it'unt'u'lansal u vinaj i'ana. Q'eq'uni; ech el k'atza.

²⁷ Ech kajay aanima motx tz'ejx ik'u'l taq'o. Utz motx tek tal tib'ilaj ech tza': —¿Kam tek toke' atzi? ¿Kam tek ak' chusb'alil vichusb'al tzi'? Tan tu ko'n iyolon tu u tijle'm nitel q'u tioxhil tx'i'li'inaj utz, ni'xhinimale'.— Texhtu'. ²⁸ Ech oora ko'xh pax itziiul talchu u Jesus tu kajay vikuenta u Galilea.

† **1:21** Aatz u yol “chusb'al tetz u o'tla mantaar”, aya' u “sinagoga” tu kastiya. ‡ **1:24** Aatz u yol “viTxaaom u Tioxh” nital tza', aya' u yol “Cristo” tu u yolb'al griego, “Mesías” tu u yolb'al hebreo utz, “ungido” tu kastiyamajte.

Vib'anax b'a'n tu viji' u Lu'

²⁹ Unchee' aatz motx k'asu'l tu u atib'al chusb'al tetz u o'tla mantaar, motx b'en tu u tatib'al u Xhim tuch' u Lixh. A' imol u Jacobo tuch' u Xhan. ³⁰ Utz tzanlich vi-ixoj ji' u Xhim vatz tx'ach; tajinnajich tu xamal. Utz alax tu u Jesusus. ³¹ Ech xaan tek opon u Jesusus k'atza. Itxay siq'ab' utz, ilak je'. Utz yakich ko'xh eloj u xamal ti'. Ech xe't i'an echb'ub'al tetz u Jesusus.

Vib'antu b'a'n u Jesuustu sib'al ya'v

³² Aatz tek q'u aanima, motx tiq'o opon kajay q'ul iya'v vatz u Jesusus tuch' q'u'l atich ok tioxhil tx'i'li'inaj k'atza. A' chit ma't tek isotz saj. ³³ Ech sib'la aanima tu u tenam tzi', motx mulin topon vatz jub'al. ³⁴ Utz aatz u Jesusus, i'an b'a'n tu sib'al aanima, k'uxh chukchaj iyaab'il. Utz tojche'l q'u tioxhil tx'i'li'inaj majte. Ye't taq' tzii tu q'u tioxhil tx'i'li'inaj sayoloni tan, jolol tootzajich ab'il u Jesusus.

Vipaxsat itziul u yolb'al Tioxhu Jesusus tikuenta Galilea

³⁵ Unchee' tiira q'ala'm chit lakpu u Jesusus. Anko'xh toktoich tere'n, b'en tu ma'l u tx'ava' tz'intz'ochi. Ex iq'ila isik'le Tioxh tzi'. ³⁶ Ech chokax tu u Xhim tuch' tu tere'n q'ul imol atich k'atza. ³⁷ Utz aatz ichab'a, tal te ech tza': —Sib'al aanima nichokonaxh.— Texh te.

³⁸ Aatz u Jesusus tan, tal te ech tza': —Ko'taj tu tere'n q'u talaj tenam q'u'l naja' tzi'. Ech sunpaxsa talax u b'a'nla chusb'al tzi'. Tan a' chit va'l ul unb'ane'.— Texh u Jesusus. ³⁹ Ech ipaxsa talax u b'a'nla chusb'al tu q'u atib'al chusb'al tetz u o'tla

mantaar tu kajay vikuenta u Galilea. Utz tojche'l q'u tioxhil tx'i'li'inaj k'atz aanima majte.

Vib'antu b'a'n u Jesuustu ma'l u ch'a'k'i'

⁴⁰ Unchee' opon ma'l u ch'a'k'i' vinaj k'atz u Jesus. Peche' ku' siatz. Ijaj ma'l b'a'n'nil te ech tza': —¿Yetz asa' sa'an b'a'n ve?— Texh te.

⁴¹ Ech txumax iatz tu u Jesus. Taq' opon viq'ab'. Ikano'k utz, tal te ech tza': —Ee', sunsa'a. B'an b'a'n.— Texh te. ⁴² Ech tu ko'xh unmu'k'ul, sotz u ch'a'k k'atz u vinaj. Utz yakich i'an b'a'n. ⁴³⁻⁴⁴ Utz tal b'en u Jesus te b'a'n'nil ech tza': —Loq' ab'i iile'. B'axalich ko'xh aal tu aanima. Pek kuxh k'uch iib' tu u oksan yol vatz Tioxh, ech satile' aas b'a'n't'axh. Iq'o b'en u txakunsa'm tzixe' va'l sak'achlu vi' u nachb'al va'l talka u Moisees tu u o'tla mantaar.— Texh te. Ech ichajtu b'en.

⁴⁵ Pek ta'xh k'asu'l, xe't ipaxse'l itziiul u txaichil tzi'. Echixe'at nichtere'nkojtoko'p u Jesus tu q'u tenam taq'o. Pek nichtexhikaa ti' elu'l tenam tu q'u'l tz'inliche. Loq' ta'xh b'anel nichtopon aanima k'atza. Til ko'n nichk'asku'l.

2

Vib'antu b'a'nma'l u vinaj numtz'inaj

¹ Unchee' ka'xva'lich q'ii tuul, q'aavpajopon u Jesus tu Capernaum. Utz ab'il itziiul aas atich tu otzotz. ² Ech oora chit imol tib' mam tenam. Utz nichtere'nkojveet toko'p aanima tzi' otzotz. Utz nichipaxsa talax u yolb'al Tioxh u Jesus te. ³ Aatz kaava'l q'u vinaj, si'choko'p tzixe' tala. Chelemich ma'l vinaj taq'o, numtz'inaj iq'ab's tajan. ⁴ Pek ye't veet ixaan opon k'atz u Jesus tu q'u mam tenam. Ech a' tek xe't teesa b'iil ivi' u atib'al va'l atichku u

Jesuus. Ech i'antu ma'l ku'eb'alop. A' taq'vu ko'p u numtz'inaj tuul va'l tz'anlich je' vi' cheleb' tetz. ⁵ Ech til u Jesuus aas k'ujlel ik'u'l q'u chelenal ti' ib'antu b'a'n u ya'v. Tal tek tu u numtz'inaj ech tza': —Kajay q'ul apaav kuyel b'aal.— Texh te.

⁶ Utz k'ujlich opon unjolol q'u aa txumb'al ti' u o'tla mantaar tzi'. Nichmotxtal ti' taanima ech tza': ⁷ —¿Kam toke' aas ech nital u vinaj tzi'? ¡Paa-saib' a' ni'an vi' Tiohx tzi' aas nital ech tzi'! Ab'il koj sakuyun paav. Ta'xh u Tiohx.— Chu tu taanima.

⁸ Pek aatz u Jesuus tan, paal itxumb'al tuul tu taanxelal aas ech nichmotxtal ti' taanima tzi'. Tal tek te ech tza': —¿Kantu' netal tetaanima aas paa-saib' nunb'an vi' Tiohx? ⁹ ¿Ab'iste tek u yol yit' tza'l koj tela' unchee'? ¿A' tzik a' va'l: «Kuyel tek q'ul apaav kajayil.» Chi'in te? ¿Oj aya' va'l: «Lakpen, iq'o b'en u cheleb' eetz tzi' utz, xaan.» Chajin te? ¹⁰ Pek sunk'uch b'oj sevatz aas nojchit atil tijle'm u K'aola va'l b'ennaj ko'n aanima ti' ikuyax paav tu u vatz amlika tx'ava' tza'.— Texhtu'.*

Ech tal tu u numtz'inaj ech tza': ¹¹ —Axxh ni-valaxh, lakpen. Iq'o b'en u cheleb' eetz tzi' utz, kuxh taatib'al.— Texh te.

¹² Ech vatz q'u tenam kajayil lakpu u vinaj tzi'. Tiq'o k'asu'l u cheleb' tetz. Utz elu'l. Ech kajay motx tz'eix ik'u'l taq'o. Utz motx toksa iq'ii Tiohx. Tal ech tza': —¡Ye'kax qil kam ech tzi'!— Texhtu'.

Vixe't ixamb'u u Levii ti' u Jesuus

¹³ Unchee' xamtel tuul b'en paj u Jesuus tzi' u choo. Utz mam tenam opon k'atza. Ech ichus q'u

* **2:10** Aatz u yol va'l “u K'aola va'l b'ennaj ko'n aanima” aya' u yol “Hijo del hombre” tu kastiya.

aanima. ¹⁴ Utz tuul nichipaale', til ma'l u vinaj Levii ib'ii, ik'aol u Alfeo. K'ujlich tu u b'anb'al topiisyo va'l nik'ulchik ja'mel alkavaar. Tal u Jesus te ech tza': —Xamb'en vi'.— Texh te. Ech lakpu u Levii, xamb'u ti'.

¹⁵ Utz aatz i'an u Jesus, ex tx'a'n xe' u Levii, ok vatz meexha. Utz motx opon sib'at q'u sub'ulla chaj jajol ja'mel alkavaar. Ant imol unjot q'u aanima tiira aa paav tatin vatz q'u Israeel. Jolol atich ok k'atz u Jesus vatz meexha utz, k'atz q'u'l ichusulib'. Tan nojchit sib'al q'u'l ma'tich tok ti'.

¹⁶ Aatz til q'u aa txumb'al ti' u o'tla mantaar tuch' q'u fariseo aas nichitx'a'n u Jesus tuch' q'u aa paav tzi', motx tal tu q'u chusulib' ech tza': —¿Kam toke' aas nitechb'un u Jesus tuch' q'u sub'ulla chaj jajol ja'mel alkavaar utz, tuch' q'u aa paavla chaj aanima tzi'?— Texh te.

¹⁷ Ech ta'xh tab'i u yol u Jesus tzi', tal te ech tza': —Aatz q'u tiichajla aanima, ye'xhkam nisavsa aa tz'ak; pek a' nisavsan q'u ya'v. Tan yit' a' koj ul unchok jikomla aanima, pek a' ul unchok aa paav.— Texhtu'.

Ka'va'l q'u chusb'al ib'o'q'ol

¹⁸ Unchee' aatz q'ul ichusulib' u Xhan tuch' q'u fariseo, nichmotxikuy iva'y ti' iq'ilal isik'lel Tioxh. Pek aatz q'ul ichusulib' u Jesus, ye'xhkam. Ech motx opon xe' u Jesus, ich'oti te ech tza': —¿Kam toke' nimotxikuy iva'y ti' iq'ilal isik'lel Tioxh q'ul ichusulib' u Xhan tuch' q'u fariseo, pek aatz q'ul achusulib', ye'xhkam?— Texh tu u Jesus.

¹⁹ Aatz u Jesus, tal te ech tza': —Oj tzik si'ane' aas sikuy iva'y q'u aanima q'u'l nisavsal ti' tilax

tzumb'a'a, tuul atil u xiak tixo'l va'l tzume'ya. Ye'ka. Yit' sa'kojikuy iva'y aas anko'xh atil u xiak tixo'l. ²⁰ Pek toj nal uloj ma'l q'ii aas, saeesal b'en u xiak. Ech nal sikuy iva'y. Tan sa'nali'ane' aas saeesalb'enin xo'l q'ul unchusulib'.

²¹ Aatz u b'a'nla chusb'al, sa'kojik'ul tib' tuch' u o'tla kostuumbre nenima. Echa' u ak' k'oo, ye'xhab'il nioksan ti' ma'l q'a'l oksa'm. Tan nik'olon u ak' k'oo. Utz aal maas siyak'insa iq'ixmu u q'a'l oksa'm. ²² Echat majte ye'xhab'il niaq'on ku' tu q'a'l tz'u'm u ta'l uuva va'l anal tela'. Tan aatz u ta'l uuva anal tela', sasipk'i utz, sik'ux u q'a'l tz'u'm. Ech nipeq'xu u ta'l uuva utz, nitel u q'a'l tz'u'm titxa'k majte. Pek a' sa'aq'axku u ta'l uuva va'l anal tela' tu ak' tz'u'm.— Texh u Jesusus.

U tijle'm u Jesususvatz u ilanb'al q'ii

²³ Aatz i'an u Jesusus tu ma'l u ilanb'al q'ii, paal xo'l unjolol q'u chikusulib' tuul ko'xh nichipaale'. ²⁴ Ech aatz q'u fariseo, tal tek tu u Jesusus ech tza': —¿Kam tok q'ul achusulib' tzi', aas ni'an tu ilanb'al q'ii va'l yit' b'a'n koj b'anaxi? A' niqel u kukostuumbre tz'ib'amal ti' u ilanb'al q'ii atzi'.— Texh te.

²⁵ Tal tek u Jesusus te ech tza': —¿Yetz sik'lemal tu u Yolb'al Tiohx setaq'o ti' kam va'l i'an u Daviid tuch' q'u'l xamich ti'? Tan motx iya'ta techb'ub'al utz, kam tu va'y.† ²⁶ Ech motx oko'p tu u totztiohx utz, itx'a' tetz u txaa'la kaxhlaan tx'ix tetz Tiohx va'l yit' aq'ich koj tzii aas ab'il ko'xh satx'a'on, pek ta'xh q'u oksan yol vatz Tiohx. Pek itx'a' tetz u Daviid utz, taq' tetz q'ul imol. A' i'anta' aas a' chit

† 2:25 Choktaj u Samueel I 21.3-6.

q'esal oksan yolich vatz Tiohx u Abiataar.— Texh te.

²⁷ Tal paj u Jesusus te ech tza': —Aatz u ilanb'al q'ii, ti' q'u aanima b'anaxka, pek yit' ti' koj u ilanb'al q'ii b'anaxku q'u aanima. ²⁸ Ech toke' aatz u K'aola va'l b'ennaj ko'n aanima, paalchu vatz u ilanb'al q'ii.— Texhtu'.

3

Vib'anax b'a'n tu ma'l u vinaj k'axk'oich iq'ab'

¹ Unchee' b'enpajok unpat u Jesusus tu u atib'al chusb'al tetz u o'tla mantaar. Utz atich ma'l u vinaj latzi' ye' nichiyikun unpaq'il iq'ab'. ² Ech aatz q'u fariseo, tii nichik'aab'a u Jesusus. A' isa' samotxtile' satz i'an b'a'n tu u vinaj tu u ilanb'al q'ii tzi'; ech samotxixoch ti'. ³ Pek aatz u Jesusus, tal tu u vinaj va'l ye' nichiyikun unpaq'il iq'ab' ech tza': —Lakpen utz, oken tu kuxo'l.— Texh te.

⁴ Ech yolon u Jesusus tu q'u aanima ech tza': —¿Ab'iste va'l b'a'n vatz u mantaar tetz u ilanb'al q'ii? ¿A' tzik a' va'l sab'anax ma'j b'a'n'nil, pek oj aya' ma'j maaloil? Utz ¿a' tzik a' va'l sa'aq'ax tiichajil, pek oj aal sa'eesal tiichajil?— Texhtu'. Ech aatz q'u aanima tan, ye'xhkam tzaq'b'i. ⁵ Ech aatz u Jesusus, sajin ti'aj chaj tuch' k'a'nal. Loq' nichitxumun majte tan, tila aas ta'xh motx oko'j tetz q'ul itxumb'al. Ech tal tek tu u vinaj ech tza' va'l ye' nichiyikun unpaq'il iq'ab': —Yuj vaq'ab' tzi'.— Texh te. Ech iyuj viq'ab' u vinaj. Utz yakich i'an b'a'n.

⁶ Pek motx k'asu'l q'u fariseo tzi'; motx ex inuk' tuch' q'u'l oknajich ti' u Herodes aas kani'ch iy-atz'ax u Jesusus si'ane'.

Vimoltu tib' mam tenamti' u Jesusus

⁷ Aatz u Jesusus, b'en tzi' u choo tuch' q'ul ichusulib'. Utz mam tenam chit xamb'u b'en ti'. At aa Galilea, tuch' aa Judea, ⁸ tuch' aa Jerusaleen, tuch' aa Idumea, tuch' q'u aa sala b'en u Jorjaan. Utz antu q'u aanima majte q'u'l atich tikuenta Tiro tuch' Sidoon. Tan tab'i aas sib'al mamaj kam nichiane'. Ech mam tenam xamb'u b'en ti'. ⁹ Ech tal tek u Jesusus tu q'ul ichusulib' aas liistooj ko'xh u jukub' taq'o tan, noj ijaq'il tu q'u mam tenam xamich ti' tala. ¹⁰ Sib'al ya'v ma'tich i'antu b'a'n te. Utz sib'at tere'n ya'v ta'xh nichik'on opon tib' ti' ikanax ok. ¹¹ Utz aatz q'u'l atich ok tioxhil tx'i'li'inaj k'atza, ta'xh nichtil u Jesusus, nichipeche' ku' siatz. Utz nichiq'eq'un taltu te ech tza': —Axx viK'aol u Tioxx.— Chu te.

¹² Pek nichko'niyaal tu u Jesusus. A' isa' ye'k sa'aq'ax elu'l itziil.

Vitxaat kab'laal q'ul ichusulib'u Jesusus

¹³ Unchee' xamtel tek tuul, b'enje' u Jesusus vi' ma'l u muunte. Utz itxaa unjolol vinaj, ab'iste q'u'l si'an te tila. Utz motx ul k'atza. ¹⁴ Ech toksa kab'laal vinaj u Jesusus aas sa'atin k'atza utz, sichaj b'en ti' ipaxsal talax u yolb'al Tioxx. ¹⁵ Utz taq' tijle'm ti' ib'antu b'a'n tu q'u ya'v utz, ti' tojchal el tioxhil tx'i'li'inaj k'atz aanima. ¹⁶ A' q'u'l itxaa tza'. U Xhim, aya' va'l Lu' ib'ii toksa majte.

¹⁷ Antu u Jacobo

tuch' u Xhan, vitza'q', q'ul ik'aol u Zebedeo, q'u'l oksal va't ib'ii tu u Jesusus. Boanergees teku'en. “Ik'aol tininunchil” chu u tokeb'al.

¹⁸ Antu u Lixh,
u Felipe,

u Bartolomee,
 u Tio,
 u Maxh,
 u Jacobo, vik'aol u Alfeo.

Antu u Tadeo.*

Antu u Xhim, va'l atich ok xo'l q'u cananista.

¹⁹Utz antu u Judas, u aa Cariote va'l aq'on u Jesusus
 tiq'ab' q'u txayol.

Visuyax tx'i'li'inajil ti' u Jesusus

Unchee' opon u Jesusus tu atib'al tuch' q'ul
 ichusulib'. ²⁰Utz motx paj noo topon aanima
 k'atza. Aal niko'xh nichtere'nkojix'olpe' satx'a'n
 b'oj tu q'u aanima. ²¹Ech ta'xh tab'i q'u titz'in
 tatzik u Jesusus, si'chmotxultiq'o tala tan: —Elyu tu
 b'ey atzi'.— Texhich ti'.

²²Pek aatz unjolol q'u aa txumb'al ti' u o'tla
 mantaar, a' k'asku'l tu Jerusaleen, motx tal ti' u
 Jesusus aas u Belzebuu atil k'atza. Aya' u q'esal
 tioxhil tx'i'li'inaj. Utz a' va'l niaq'on tijle'm ti'
 tojchal el q'u tioxhil tx'i'li'inaj nichtale'.

²³Ech aatz u Jesusus, isik'le oko'p q'u aa txumb'al
 ti' u o'tla mantaar k'atza. Utz ik'am ti' kam tal
 te ech tza': —¿Kam toke' sako'xtojcha je' tetz
 tx'i'li'inajil u tx'i'li'inaj? ²⁴Tan echa' ma'j ijlenal
 oj jatxel tib' iatz tuch' q'ul imol tu viq'esalail,
 sako'njink'i. Sa'kojveet i'antu ma'l iatz. ²⁵Ech
 paje' untanoj itz'in atzik tu ma'j atib'al, oj jatxel
 tib' iatz, sa'kojveet i'antu ma'l iatz. ²⁶Ech oj aatz

* **3:18** Aatz u vinaj va'l Tadeo tzi', anko'xhtu' va'l Judas majte,
 vitza'q' u Jacobo. Loq' yit' a' koj va'l k'ayin u Jesusus. Choktaj U
 Lucas 6.16; U Xhan 14.22; Q'u B'a'nla Chaj Kam B'anel (Hechos)
 1.13. Aatz q'u cananista nital tza', aya' unjolol q'u Israeel q'u'l
 nichok ix'e't k'atz q'u sol aa Roma.

u tx'i'li'inaj sako'xhi'an je' timol, sako'nijatx tib' atzi'. Sa'kojveet tatine' aas ma'l iatz. Pek sotzchil si'ane'. ²⁷ Ab'il koj ma'j saveet toko'p to'otzotz xe' ma'l aanima aa yak'il utz, se'nelq'oj oj yit' b'axa koj siqitze'. Pek b'axal siqitze', ech so'ole' ti' ijolonsal b'en q'u tetz.

²⁸ Utz ni'xhtek'val sete, kajay vipaav q'u aanima sakuyli. Utz sakuyli kajay q'u yoq'o'm saje'ul titzi'. ²⁹ Pek ab'il sayoq'on utz, saqelon u Tioxhla Espiiritu, ye'xhjat u sakuyli. Pek a' texh sich'ia okchil tu u choob'al paav va'l ye'k iya'e'.— Texh te. ³⁰ Tal u Jesus ech tzi' tan, nixhtal q'u fariseo: — Tioxhil tx'i'li'inaj atil k'atza.— Chu ti'.

Vichokax u Jesus tu vinan

³¹ B'iilen ko'xh tuul, opon q'ul itza'q' u Jesus tuch' vinan. Motx ko'n atin q'anal. Utz tal isik'lele'. ³² Ech aatz q'u aanima q'u'l k'ujlich ti'aj u Jesus, tal te ech tza': —Atil vanan tuch' q'ul atza'q' q'anal; nichok'axh.— Texh te. ³³ Ech tzaq'b'el tu u Jesus utz, tal ech tza': —¿Ab'il vunnan utz, ab'il q'ul untza'q'?— Texhtu'. ³⁴ Ech isajit q'u aanima jolol k'ujlich ti'aj utz, tala: —A' vunnan tzuta utz, a' q'u'l untza'q' tzui. ³⁵ Tan kajay q'u'l nib'anon vitx-umb'al u Tioxh tu Amlika, a' untza'q', a' vanab' utz, a' vunnan atzi'.— Texhtu'.

4

Vik'amtu ti' u chikol u Jesus

¹ Unchee' xe't paj ichusun u Jesus tzi' choo. Utz mam tenam chit imol tib' k'atza. Ech je'tek'op tu ma'l u jukub' utz, k'uje' tuul vi' u choo. Pek aatz kajay q'u aanima, a' atichku vatz tx'ava' tzi'

a'. ² Ech sib' ko'xh kam ik'am ti' u Jesus tu vichusune'. Utz nixtal tu vichusb'al ech tza':

³ —Ab'itaj etile'. Aatz i'an ma'l u chikol, b'en tu chiko'm. ⁴ Imak' paal u ia tu u aq'onib'al. Utz atia a' ku'k tu b'ey. Utz motx ko'n ex tzotiloj tu q'u tz'ichin q'u'l nipaal tu amlika. ⁵ Atia a' ku'k vi'aj sivan aas b'iil ko'xh tx'ava' atil sii'. Utz oora itz'pu u ia tan, xax ko'n u tx'ava' atil je' sii'. ⁶ Pek tz'a'b' u q'ii, lumin u chikob'e'm tu vitz'a'l. Utz tzaji tan, b'iil ko'n b'ennaj u taq'il. ⁷ At u ia a' ku'k xo'l ch'i'x. Pek ch'ii q'u ch'i'x utz, isotzsa u chikob'e'm. Ye't vatzini. ⁸ Pek aatz untante, a' ku'k tu b'a'nla tx'ava'. Itz'pi utz, ch'ii. Ech vatzini. Utz atia 30 ivatz taq'a ti' junun tajan. Atia 60 ivatz taq'a. Utz atia 100 ivatz taq'a.— Texh u Jesus.

⁹ Utz tal paj u Jesus ech tza': —Ab'iste ex niab'in q'u yol tza', nimataj.— Texhtu'.

U taltu u Jesus kam toke'nik'am ti' kam tu vichusune'

¹⁰ Unchee' aatz ijunalich tek u Jesus, atich un-jolol aanima xaannajich ok k'atza. Utz ich'oti u tokeb'al q'u yol te. A' imol kab'laal q'u chusulib'. ¹¹ Utz tal u Jesus te ech tza': —B'a'n ex tan, aq'el tzii sete aas setootzaji u tokeb'al q'u kam ti' viQ'esalail u Tioxh q'u'l ye' ootzajimal. Pek aatz q'u aanima ye' oknaj tan, tu k'amich kam sa'alaxku te. ¹² Ech satzojpu q'u yol b'axab'samal talaxe' tza' aas:

«K'uxh nisajine' tilone',
ye'xhat ni'enku te.
Utz k'uxh samotxab'ini,
sa'kojikan tab'il tokeb'al q'u kam.

Ech ye'k samotxok k'atz Tiohx utz;
 ye'k samotxkuyax q'ul ipaav.» Chia.—*
 Texh u Jesusus.

¹³ Utz tal paj u Jesusus te ech tza': —¿Ye' nitel etxumb'al tu u k'amich kam tzi' tzik? ¿Oj ye'xhkam utz, kam tek ech tel etxumb'al tu tere'n q'u k'amich kam unchee'?

¹⁴ Aatz u chikol, a' nik'am ti' u paxsan paal tetz u yolb'al Tiohx. ¹⁵ Aatz u ia va'l ku' tu b'ey, a' nik'am ti' u yolb'al Tiohx va'l nitab'i u aanima. Pek ta'xh niveet tab'i, aatz u tx'i'li'inaj, niko'nulisotzsa u yolb'al Tiohx sik'u'l va'l ma't tab'ita'.

¹⁶ Aatz q'u ia q'u'l a' ku'k vi'aj sivan, a' nik'am ti' u aanima va'l nitab'i u yolb'al Tiohx utz, kaana itxuq'txune' nik'ul tu u mu'k'ul tzi'. ¹⁷ Pek ye' b'ennaj taq'il. B'iil ko'n ni'ane'. Tan echa' tzi', nitul ma'j tza'lla kam oj ma'j txaypichil ti' u yolb'al Tiohx, sib' ni'enku te. Utz ye' ko'xh tiil iku'e'.

¹⁸ Aatz u ia va'l a' ku'k xo'l ch'i'x, a' nik'am ti' q'u aanima q'u'l niab'in u yolb'al Tiohx. ¹⁹ Pek niko'nisotzsa b'en sik'u'l tu q'u ela'okchil ti' vime'b'i'l tu u vatz amlika tx'ava' tza'. Utz antu u ela'okchil ti' tachval ok q'u tx'iib'al q'ii, tuch' tere'n kam. A' nitoko'p xe' taanima, ech ye'xhkam niyolonku u yolb'al Tiohx k'atza.

²⁰ Pek ech koj q'u ia q'u'l a' ku'k tu b'a'nla tx'ava', a' nik'am ti' u aanima va'l niab'in u yolb'al Tiohx utz, nimna'l k'atza. Echa' u ia aas nivatzine'. Atia 30 ivatz nitaq'e'; atia 60 nitaq'e' utz; atia 100 nitaq' majte.— Texh u Jesusus.

* **4:12** Choktaj u Isaias 6.9-10.

Vik'amtu ti' u txijtxub'al u Jesusus

²¹ Tal paj u Jesusus ech tza': —Aatz nimatxlu ma'j txijtxub'al, aal koj nimujlu tu ma'j kaaxha. Pek aal nixaansal je' u txijtxub'al ech sapaq'uni.

²² Tan kajay mujich kam ye' koj sa'ab'ili. Utz kajay q'u kam sajutxil ib'anaxe', ye' koj saelu'l itziiul.

²³ Ab'iste ex niab'in q'u yol tza', nimataj.— Texhtu'.

²⁴ Utz tal paj u Jesusus ech tza': —Nachtaj b'en etib' nitziknima u chusb'al va'l netab'i. Tan kam chit va'l seb'ane', echat chit sab'anax sete. Pek sapaal b'iit va'l sataq' u Tiohx sete oj u b'a'nil seb'ane', jank'al ex niab'in q'u yol tza'. ²⁵ Tan ab'il atil nal tetz, sa'aq'ax tere'n tetz. Pek ab'il va'l b'iil ko'n tetz, aal samaale'l te jank'al u tetz atile.— Texhtu'.

Vik'amtu ti' vich'ii u triigou Jesusus

²⁶ Utz tal paj u Jesusus ech tza' majte: —Aatz viQ'esalail u Tiohx, ela tuch' ma'l u vinaj aas chikel tiil triigo tu u tx'ava' taq'o. ²⁷ Utz nititz'pu u ia. Ech ch'iichil tek ni'an q'iils aq'b'al k'uxh vatchel u chikol tetz utz, k'uxh k'asnaj. Loq' ye'xhat ni'enku te kani'ch ich'ii nich'iee'. ²⁸ Tan u tx'ava' nich'iisan. B'axal nal nib'ens xajtze'. Ech nichee talaj ivatz. Utz xamtel teku'en kaana ivatz u triigo mulchele. ²⁹ Utz aatz ma't iq'anb'e', nitekent-zok'loj tu u tiempo tzok'b'al tetz.— Texhtu'.

³⁰ Tal paj ech tza': —¿Kam ma'j kam sakuk'am ti', ti' talax viQ'esalail u Tiohx vatzsaj b'a'nil? ¿Kam ma'j ib'ii sakuk'am ti'? ³¹ Ela viQ'esalail u Tiohx tuch' ma'l b'aq' iatz muxhtaansa. Tan a' u ia va'l nojchit tiira tal ch'oo vatz tere'n q'u ia nichikax tu u tx'ava'. ³² Utz aatz nich'iee', paalch ich'ii vatz

tere'n q'u itza ni'ane'. Sib' ich'ii q'ul iq'ab'. Aal nitek'uli'an isok q'u tz'ichin sii'.— Texhtu'.

³³ Unchee' aatz u Jesusus, nitchal u yolb'al Tiohx tu q'u aanima. Loq' sib'al kam nichik'am ti' echa' va'l tza'. Loq' aya' jank'al va'l nichipaal itxumb'al q'u aanima tuul tila. ³⁴ Utz ye'xhkam nichichusune' oj ye' nichik'am ti' kam. Pek ech koj tu q'ul ichusulib', xamtel nitchal u tokeb'al te aas ijunal texh tuch'.

Vinimal u Jesuustu u kajiq' jab'al vi' u choo

³⁵ Unchee' anko'xh tu u q'ii tzi', a' tek nichixe'tisotz saj, tal u Jesusus ech tza': — Q'expojb'eno' sala b'en u choo tzi'.— Texhtu'.

³⁶ Ech ok u Jesusus tu jukub'. Utz ech talka ib'en tu q'u mam tenam. Iq'ol b'en tu q'ul ichusulib'. Utz xamb'u b'en unjot jukub' ti'. ³⁷ Pek ye'k talche' xe't ma'l mam kajiq' vi' u choo. Utz nitchekiko'p a' tu u jukub' tu vipilq'a'txan u choo. Ech nitchekxe'tiko'p u jukub' jaq' a'. ³⁸ Pek aatz u Jesusus tan, vatchich ti' iqul u jukub' vi' ma'l vi'tz'. Ech k'asal tu q'ul ichusulib' utz, tal te ech tza': —Chusul, ¿ye'xh naqeon ti' tzik aas toj sotzojo' tu u a' tzi'?— Texh te.

³⁹ Ech ilakpu u Jesusus. Tal tu u mam kajiq' jab'al aas saya'i. Utz tal tu u choo ech tza': —Ya'en, jutzach.— Texh te. Ech yakich ya'oj. Ech va'lich texh tachavan ikalkoch u a'.

⁴⁰ Tal tek tu q'ul ichusulib' ech tza': —¿Kam toke' a'xh b'oj exo've' tzi'? ¿Kantu' ye' k'ujlel ek'u'l vi'?— Texh te.

⁴¹ Tan techalich motx ixo've'. Utz nitchexhtal sivatzaj ech tza': —¿Ab'il techit u vinaj tzi' aas

ninimal tu u kajiq' jab'al tzi' utz, ninimal tu u choo majte tzi'!— Texh tib'ilaj.

5

U teesat q'u tioxhil tx'i'li'inaju Jesuusk'atz ma'l u vinaj aa Gaadara

¹ Ech tek opon u Jesusus tuch' q'ul ichusulib' tunpaq'it itzi'aj u choo tikuenta u tx'ava' Gaadara. ² Utz yakich ul k'ulaxoj tel u Jesusus tu jukub' tu ma'l u vinaj, a' k'asku'l vi' kamnaj. Atich ok tioxhil tx'i'li'inaj k'atza. ³ Tiira a' tatib'al vi' kamnaj. Utz ab'il tere'n koj nichtole' ti', k'uxh nichiqitzpu tu kadeena. ⁴ Tan jatpajul ko'n ma'tich iqitzpu tu ch'ich' tuch' tu kadeena. Pek nichko'nitzut tuul q'u kadeena. Utz b'oono ko'n itx'ajax q'u ch'ich' nichil'ane', q'u qitzb'al tetz. Ech ye'xhab'il ma'j nichtole' ti'. ⁵ Utz kexhich iq'eq'un ipaal vi'aj muunte, q'iils aq'b'al majte, tuch' vi'aj kamnaj. Utz va'l tak'onsat je' tib' tu sivan. ⁶ Ech ta'xh til itoop u Jesusus tzian, yakich jutzin topone'. Utz ex peche'oj ku' siatz. ⁷ Q'eq'un taltu te ech tza': — jKam asa' ve Jesusus iK'aol T'ankin Tioxh! jNunjaj see tuch' Tioxh aas ye' ko'xh uuleb'e'in!— Texh te.

⁸ Tan nichtal u Jesusus te ech tza': —Elen k'atz u vinaj tzi', tioxhil tx'i'li'inaj.— Texh te.

⁹ Unchee' ch'otil te tu u Jesusus ech tza': —jKam ab'ii?— Texh te.

Tzaq'b'i utz, tala: —Ye' acheb'e kub'ii. Tan sib'al kuxaane'.— Texh u tx'i'li'inaj. ¹⁰ Ech aatz q'u tioxhil tx'i'li'inaj tan, kaanaich ijajab'et u Jesusus aas ye'k so'ojchal el tikuenta u tx'ava' tzi'.

¹¹ Unchee' atich unjolol q'u b'och tzi', nichtechb'un xe' ma'l muunte, tiira sib'al ixaane'.

¹² Ech aatz q'u tioxhil tx'i'li'inaj tan, ijajab'e u Jesus; tal te ech tza': —Aq' tzii qe aas so'ok'o' k'atz q'u b'och tzi'.— Texhtu'.

¹³ Aq'ax tzii te tu u Jesus. Utz el tek q'u tioxhil tx'i'li'inaj k'atz u vinaj. Utz ok k'atz kajay q'u b'och q'ul 2,000 ixaane'. Ech yakich motx ex ik'on b'en tib' q'u b'och tzi' peepu taq'o. B'en tu choo. Utz ech motx ijiq'mu tu a'.

¹⁴ Unchee' aatz tek q'u xeen b'och, motx t'aspi k'asu'l. Ex tal tu tenam q'u kam uchi tzi', tuch' tu q'u ja'jtze'. Ech ul ilaxoj tu q'u aanima kam va'l ma'tich tuche'. ¹⁵ Utz ta'xh motx opon q'u aanima k'atz u Jesus, yakich til u vinaj va'l ma'tich tulevansal tu q'u tioxhil tx'i'li'inaj. Tan sib'la tioxhil tx'i'li'inaj atich ok k'atza b'anel. Ch'uxhlich teku'en. Atich tek ok toksa'm. Tiira b'a'n teku'en. Ech motx xo'vi. ¹⁶ Unchee' aatz tek q'u aanima, q'u'l ilon q'u kam tzi', motx tek tal tu unjot q'u'l anal motx oponi, aas kam va'l i'an u vinaj, va'l atich ok tioxhil tx'i'li'inaj k'atza. Utz tal majte kam va'l i'an q'u b'och. ¹⁷ Ech aatz q'u aanima, xe't tek motx ijaj b'a'nil tu u Jesus aas saelb'en tikuenta q'ul itx'ava'.

¹⁸ Unchee' tuul tek ok u Jesus tu jukub', xaan opon u vinaj k'atza va'l atich ok u tioxhil tx'i'li'inaj k'atza b'anel. Ijaj b'a'nil te aas ta'n saxamb'u ti'.

¹⁹ Pek aatz u Jesus tan, ye't taq' tzii te. Tal ko'n te ech tza': —Kuxh taatib'al xe' q'ul iitz'in aatzik utz, al te kam u mam b'a'nil veti'anlu u Tiohx see. Utz al te aas kani'ch mitxumt aatz.— Texh te. ²⁰ Ech b'eni. Utz xe't ipaxsa itziiul tu vikuenta q'u tenam Decapolis aas kam u mam b'a'nil i'an u Jesus te. Motx tz'eix ik'u'l aanima taq'o.

U q'aavtitz'pixsal vime'al u Jairo

²¹ Unchee' okk'asu'l u Jesusus tu jukub'. Ul tun-paq'it itzi'aj u choo. Utz mam tenam imolo'k tib' ti'. ²² Ech opon ma'l u vinaj q'esala tu u atib'al chusb'al tetz u o'tla mantaar, Jairo ib'ii. Ech ta'xh tila, peche' ku' vatz u Jesusus. ²³ Utz ech va'lich ijajtu b'a'nil tu u Jesusus ech tza': —jB'an b'a'nil se'enaxh vi' tan, tiira tajinnaj vunme'al tu yaab'il cheel! Se'naaq' je' vaq'ab' tib'a, ech si'an b'a'n utz, sa'atin itiichajil.— Texh te. ²⁴ Ech b'en u Jesusus ti'. Mam tenam xamb'u b'en ti'. Utz kexhich ipitax xo'l aanima.

²⁵ Unchee' tuul atich ok u Jesusus ti' b'ey, xamich ma'l u ixoj ti'. Ya'vich. Kaj nichtel k'atza. Utz ye' nichiya'e'. Kab'laalich ya'b' ix'e'te'. ²⁶ Tiira ma'tich ipaal tu k'axk'o tiq'ab' sib'al aa tz'ak. Utz ma'tich isotzsat kajay q'u tetz atiche ti' itz'akat tib'. Pek kam koj yolonka. Aal ko'n nichitajine'. ²⁷ Ech aatz tab'i itziul q'u txaichil nichian u Jesusus, oponi. Xamb'u ti'. Ok xo'l q'u mam tenam. Utz ikano'k iju' u toksa'm. ²⁸ Tan nichnaltal u ixoj ti' taanima ech tza': —Sa'xhunb'an b'a'n atzi' k'uxh ta'xh sunkan viju' u toksa'm.— Texhich. ²⁹ Ech ya' tel u kaj k'atza. Utz yakich inacha aas b'a'ntich tek tu tza'lla yaab'il va'l nichb'anon. ³⁰ Ech tu u mu'k'ul tzi', yakich inach u Jesusus aas ma'l txaichil i'ana aas kanax ok u toksa'm. Isuchq'i tib' xo'l u mam tenam. Tal ech tza': —¿Ab'il va'l vetkanon ok u voksa'm tzi'?— Texhtu'.

³¹ Aatz q'ul ichusulib' tan, tal te ech tza': —Q'u mam tenam nipitonaxh tzi' utz, naale': «¿Ab'il va'l vetkanonok'in?» Cha'axh.— Texh te.

³² Pek sajin paal u Jesusus ti'aj. A' isa' tilta' ab'il va'l kanon ok. ³³ Unchee' aatz u ixoj, va'lich tek it'unt'u'lan tu xo'val tan, nichichokax tu u Jesusus. Utz atich tek sik'u'l u ixoj, aas ma't tel u yaab'il k'atza. Ech ul peche'oj ku' vatz u Jesusus, ti' talax kajay vinujul te.

³⁴ Aatz u Jesusus tan, tal te: —Ti' ko'n vik'uje' ak'u'l veta'anlu b'a'n txutx. Pek kuxh, tx'anel ab'ena'. Ta'n veta'anlu b'a'n tu vayaab'il tzi'.— Texh te.

³⁵ Ech tuul anko'xh nichiyolon u Jesusus, opon unjolol aanima. A' k'asku'l tu atib'al xe' u Jairo, u q'esala tu atib'al chusb'al tetz u o'tla mantaar. Utz tal ech tza': —jKamyu vame'al! Ye' ko'xh akalab'tziiu ve't u chusul tzi'.— Texhtu'.

³⁶ Pek ye't toksa tetz u yol u Jesusus va'l ex alchoj. Tal tek tu u Jairo ech tza': —Ye' ko'xh qeonaxh. K'uje'oj ko'n ak'u'l.— Texh te.

³⁷ Unchee' ech ib'ena'. Loq' ye't taq' tzii ab'il ko'xh se'en ti'. Pek ta'xh b'en u Lu', u Jacobo, tuch' u Xhan, vitza'q' u Jacobo. ³⁸ Ech opon u Jesusus tu atib'al xe' u Jairo, u q'esala tu u atib'al chusb'al tetz u o'tla mantaar. Utz tila aas va'lich tuch q'eq'elkab'inchil. Atia va'lich iq'eq'un tu oq'el. Utz atia kaana txumumla chaj yol nichtal tu oq'el.

³⁹ Ech ta'xh oko'p u Jesusus tal ech tza': —¿Kam toke' aas va'l eq'eq'elkab'ine' utz, va'l etoq'e'? Tan yit' kamnaj koj u ixviak tzi'. Vatchel ko'n atzi'.— Texhtu'.

⁴⁰ Pek nichko'nteesal iq'ii ti' va'l tala. Ech ipaasa elu'l kajay q'u aanima q'anal. Utz ta'xh tiq'o'k ti' vitat u ixviak, tuch' vinan utz, tuch' q'u'l xamich ti'. Ech motx toko'p tu va'l atichku u ixviak.

⁴¹ Ech aatz u Jesusus, itxay iq'ab' u ixviak. Utz tal te ech tza': —Talita cumi.— Texh te. —Ixviak axh nivalaxh. Lakpen.— Chu tokeb'al u yol tzi'.

⁴² Utz yakich lakpoj u ixviak. Nichtekipaale'. Tan kab'laalich tek iya'b'. Utz motx tz'ejxu ik'u'l taq'o.

⁴³ Ech tiira tal b'a'nil aas ye'xhab'il ko'xh tere'n so'ootzajin u kam tzi'. Utz tal taq'ax techb'ub'al.

6

Vika'tziiun q'u aa Nazareetti' u Jesusus

¹ Unchee' elk'asu'l u Jesusus tzi' utz, opon tu vitenam tuch' q'ul ichusulib'. ² Ech aatz i'an tu u ilanb'al q'ii, xe't ichusun tu u atib'al chusb'al tetz u o'tla mantaar. Utz sib'al aanima nichab'in. Va'lich itz'ejx ik'u'l taq'o. Utz motx tal ech tza': —¿Til tek ne'ntiq'ov q'u kam nitale' tzi', tuch' vitxumb'al tzi' utz, tuch' q'u mamaj txaichil q'u'l ni'ane' tzi'? ³ ¿Yit' tzik a' u k'oxol va'l tzi' tzik, u titz'in u Li'? ¿Yit' tzik a' u tatzik u Jacobo, u Xhep, u Judas utz, tuch' u Xhim? Aal jejllel q'u tanab' tza' atzi'.— Texhtu'. Ech nichtekmotxteesa iq'ii ti'.

⁴ Pek tal tek u Jesusus te ech tza': —Aatz q'u alol tetz u yolb'al Tioxh, ta'xh ye' oknajk iq'ii titenam, tuch' xo'l titz'in tatzik utz, tuch' tu tatib'al.— Texhtu'. ⁵ Ech yit' sib'al koj txaichil i'an tzi'. Ka'xva'l ko'xh ya'v i'an b'a'n te aas taq' je' iq'ab' tib'a. ⁶ Ech nichtexhisotz ik'u'l u Jesusus taq'o tan, ye't nimal tu q'u aanima.

Vichajtu b'en kab'laalq'ul ichusulib' u Jesusus

Utz b'en u Jesusus tu q'u talaj tenam sinaja'ch. Nichipaal ti' ichusax u yolb'al Tioxh. ⁷ Unchee' isik'le opon kab'laal q'ul ichusulib' k'atza. Ech

ichaj b'en. Ka'ka'b'il ixaan i'ana. Utz taq' tijle'm ti' tojchal el q'u tioxhil tx'i'li'inaj k'atz aanima. ⁸Utz tal b'en te b'a'nil aas ye'xhkam ko'xh samotxtiq'o b'en tetz ib'ey. Pek ta'xh satiq'o b'en ib'aara. Ye'k satiq'o b'en techb'ub'al. Ye'k satiq'o b'en itxim. Utz ye'k satiq'o b'en ipuaj tu q'u kolb'al ipuaj. ⁹Utz ye'k satiq'o b'en untzuntu toksa'm. Ta'xh satoksa b'en ipel xaab'.

¹⁰Tal te ech tza': —Til lo'oponk'ex tu ma'j atib'al, vatojex tzi'. Utz anal le'elk'asu'lex aas lak'asu'lex.

¹¹Pek oj ye' lak'ulaxex tu ma'j tenam utz, ye'k lik'ulvi'ex ti' q'ul eyol, k'asojulex tzi'. Utz pujitajka el u pojoj te tajan. Techlal aas lako'ntila. Ech ni'xhtek'val sete aas mam choob'al paav saku' ti' q'u aanima tzi' aas laul u choob'al paav, paalchu vatz va'l k'u ti' q'u aa Sodoma tuch' q'u aa Gomorra.— Texh te.

¹²Ech ik'asu'l q'u chusulib' utz, xe't ipaxsa itzi-iul tu q'u aanima aas samotxik'axa q'ul ipaav.

¹³Ech sib'al tioxhil tx'i'li'inaj nichtojcha el. Nichtaq' je' aseite tivi' sib'al ya'v. Utz nich'i'an b'a'n te.

Vikam u Xhan, b'anol vautiismo

¹⁴Unchee' aatz u ijlenal Herodes, tab'i iyolchu u Jesusus. Tan tiira ma'tich ipax paal itzi-iul. Utz tal ech tza': —U Xhan a' q'aav itz'pi xo'l q'u kamnaj tzi', aya' u b'anol vautiismo. Echixe'at atil mam tijle'm ti' ib'anax txaichil.— Texhtu'.

¹⁵Pek aatz unjoltu q'u aanima, nichtal ech tza': —A' q'aav itz'pi u Elias atzi'.— Chia. Utz at nichalon: —Ma'j alol tetz u yolb'al Tioxh atzi', echa' q'u'l o'tene.— Texhich ti'.

16 Pek aatz tab'i q'u kam u Herodes tzi', tal ech tza': —U Xhan a' q'aav itz'pia atzi', va'l val ikutil el ivi'.— Texhtu'.

17 Tan u Herodes ma'tich alon itxaypu u Xhan. Utz tal iqitzpu tu kadeena. Utz taq' ku' tu tze' ti' ko'n u Herodias, u tixojich u Felipe, vitza'q' u Herodes. Tan aatz u Herodes tzi', tiq'o je' u tixoj vitza'q'. 18 Utz nictal u Xhan tu u Herodes ech tza': —Yit' b'a'n koj va'l na'ane' aas iq'omal u tixoj vatza'q' saaq'o tzi'.— Texhich te.

19 Ech toke' nichichi'on taanima u Herodias ti' u Xhan. Utz nichian ik'u'l ti' siyatz'e'. Loq' ye' nichveet i'antu te. 20 Tan nichixo've'l u Herodes ti' u Xhan. Tan tootzajich aas nojchit jikomla vinaj utz, xaannaj el k'atz paav. Ech toke' ye' nictaq' tzi' ti'. Utz chajpaj nictab'i iyolon u Xhan nictiz'e'jx ik'u'l taq'o. Vatzich ik'u'l tab'ile'. 21 Pek opon ma'l u q'ii aas saveet iyatz'ax u Xhan tu u Herodias. A' chit i'an tu u paaleb'al iq'ii u Herodes tetz tz'ajeb'al iya'b'. Taq' ma'l ib'a'nla echb'ub'al q'u ch'ooal q'esala k'atza, tuch' q'u q'esal sol utz, tuch' q'u ch'ooal q'esala tu Galilea. 22 Utz opon u ixviak, u titz'in u Herodias. Ech b'ixi. Utz tx'anel chit til u Herodes tuch' q'ul imol atich vatz meexha. Ech tal tek u ijlenal tu u ixviak ech tza': —Jaj ve kam asa' utz, savaq' see.— Texh te.

23 Utz tala'tzi'i te tib'ii q'ul itioxh ech tza': — Jank'al chit va'l sajjaj ve, savaq' see, k'uxh nik'amil u tx'iib'al q'ii tetz u vijlenalil.— Texh te.

24 Unchee' elk'asu'l u ixviak, ex tab'i tu vinan ech tza': —¿Kam sunjjaj te nanache'?— Texh te.

—Jaj vivi' u Xhan te, u b'anol vautiismo.— Texh te'le'.

²⁵ Ech oora b'eno'k u ixviak xe' u ijlenal utz, tal te ech tza': —Aatz cheel, a' unsa' saaq' vivi' u Xhan ve tu ma'l puraato, u b'anol vautiismo.— Texh te.

²⁶ Unchee' txumun chit u Herodes ti' va'l jajax te. Loq' ye'xhkani'ch talta' aas ye'ka chaj koj tan, vatz q'ul imol atich vatz meexha tala'tzi'i. Utz toksa ib'ii q'ul itioxh tuul ti' itzojpit viyol va'l tala. ²⁷ Ech oora ichaj b'en ma'l q'ul isol. Utz tal te aas satiq'o ul vivi' u Xhan. ²⁸ Ech ib'en u sol. Ex ikuti el ivi' u Xhan tu tze'. Utz tiq'o ul vivi' tu ma'l puraato. Ech taq' tu u ixviak. Utz aatz tek u ixviak, ex taq' tu vinan.

²⁹ Aatz tab'i u kam q'ul ichusulib' u Xhan tzi', motx oponi. Ex tiq'o viminal utz, imuja.

U txachil i'an u Jesuusti' itx'a'nsal 5,000 vinaj

³⁰ Unchee' q'aav tek imol tib' u Jesus, tuch' q'ul ichaj aas q'aavu'l. Utz motx tal te kam motx i'ana utz, kam q'u'l ma'tich en ichustuka.

³¹ Aatz u Jesus tal te: —Ni'extaj. Ko'taj tu ma'j tz'inlich tx'ava' ech sailanb'oj.— Texh te. Tan sib'la chit aanima nichtul ib'en tzixe'. Aal niko'xh nichtere'nkojitz'olpe' aas saechb'un b'ioj. ³² Ech motx okb'en tu ma'l jukub'. B'en tu ma'l u tz'inlich tx'ava' xaanaj el. ³³ Pek sib'al aanima ilon ib'ena'. Utz ootzajili til ma'tka. Ech t'aspi b'en q'u aanima tu tajan. A' elkub'en tu q'u tenam. Utz b'axal motx opon siatz. ³⁴ Ech el u Jesus tu u jukub'. Til q'u mam tenam utz, itxum iatz tan, tila aas echa' karne'l ye'k xeen tetz. Ech sib'al kam xe't ichuse'.

³⁵ Aatz i'ana aas ma'tich techit iku' q'ii b'a'nil, xaan opon q'ul ichusulib' k'atza utz, tal te ech tza': —Ma'xh ku'y q'ii utz, ye'xhkam b'oj atil tu va'l atilk'o' tza'. ³⁶ Pek chaj b'en q'u aanima tzi'. Ech

samotxeniloq' techb'ub'al xe' q'u aanima tu q'u ja'jtze', tuch' tu q'u talaj tenam tzi'.— Texh te.

³⁷ Tzaq'b'u u Jesus ech tza': —Aq'taj techb'ub'al tzexe'.— Texh te.

Ech motx tzaq'b'i utz, tala: —K'uxh sib'al kaxhlaan tx'ix siloq' 200 ja'mel q'ii aq'on utz, saqaq' techb'ub'al saqale', sa'kojtak'a.— Texhtu'.

³⁸ Aatz u Jesus tan, tala: —ǂJatva'l kaxhlaan tx'ix atil tzexe'? B'enoj etile'.— Texh te.

Ech aatz veet ex tile', motx tala: —O'va'l ko'xh kaxhlaan tx'ix tuch' ka'va't txay atile'.— Texh te.

³⁹ Ech talt ik'uje' ku' q'u aanima ti' tanul vi' u cha'xla ch'im. ⁴⁰ Ech motx ik'uje' q'u aanima ti' tanul ti' 100 ixaane' utz, ti' 50 ixaane'. ⁴¹ Unchee' aatz u Jesus, itxay o'va'l u kaxhlaan tx'ix tiq'ab' tuch' ka'va't u txay. Ech sajin je' tu amlika. Ijaj b'a'nil ti'. Utz ipixh q'u kaxhlaan tx'ix. Taq' tu q'ul ichusulib'. Utz aatz q'ul ichusulib', taq' tek tu q'u aanima. Ijatx paal ka'va'l u txay siatzaj majte. ⁴² Ech motx echb'uni sikajayil utz, motx nooi. ⁴³ Ech molax u kaxhlaan tx'ix tuch' q'u txay q'u'l chanani. Kab'laat txakatx elko'p. ⁴⁴ Utz 5,000 ixaan q'u vinaj q'u'l echb'uni.

Vixaan u Jesus vi' choo

⁴⁵ Unchee' aatz u Jesus, oora tal tok b'en q'ul ichusulib' tu jukub'. A' isa' aas samotxb'axab' b'en siatz tunpaq'it itzi'aj u choo tu Betsaida, tuul nichtalka ib'en tu q'u mam tenam.* ⁴⁶ Ech b'en tek vi' ma'l u muunte ti' iq'ilal isik'lel Tioxh. ⁴⁷ Ech aatz i'an sozsjaj, atich tek q'u chusulib' tinik'a u

* **6:45** Aatz u yol “Choo” nital tza', aya' u “Mar de Galilea” loq' yit' nojla mar koj tan, yit' k'ay tu atz'am, pek ti' vich'iee' nitalva.

choo. Utz ijunalich ko'n u Jesusus atichka elu'l vatz tx'ava'. ⁴⁸ Utz til u Jesusus aas tuch' chit peena nichtiq'o u jukub' q'ul ichusulib' tan, ok ma'l u mam kajiq' tib'ey. Ech aalich texh isajb'u saj ul u Jesusus k'atza; xaaom tul vi' u choo. Utz i'ana echa' si'chko'npaal yakloj siatz tilon tu va'l i'ana. ⁴⁹ Ech aatz q'u chusulib' tan, ta'xh motx tila nichixaan vi' u choo, motx titz'a aas poyinalich. Ech motx q'eq'un taq'o. ⁵⁰ Motx k'ayb' ik'u'l. Pek aatz u Jesusus yakich tal te ech tza': —Ye' ko'xh qeonex. Tan in atzi'. Ye' ko'xh xo'vex.— Texhtu'.

⁵¹ Ech ije'op u Jesusus k'atza tu u jukub'. Utz ku' tek ivatz u mam kajiq'. Ech tiira motx tz'ejx ik'u'l taq'o utz, xo'vi. ⁵² Tan aal anko'xh ye'sajich motx ipaal itxumb'al tuul kam tok u txaichil va'l uch ti' q'u kaxhlaan tx'ix. Ye' nichtok q'u kam tivi' tzi'.

Vib'antu b'a'n u Jesuustu sib'al ya'v tu Genesareet

⁵³ Ta'xh motx iranka u choo, ul tek tu u tx'ava' Genesareet. Utz motx ik'alka u jukub' tzi' choo. ⁵⁴ Ech motx el tu u jukub'. Utz aatz q'u aanima, yakich motx tila aas u Jesusus. ⁵⁵ Ech motx paal tikuenta kajay u tx'ava' tzi'. Utz iq'ol ul q'u ya'v siatz. Til ko'n nichk'asku'l. K'uxh tu cheleb' tetz niq'olik k'asu'l. Utz ne'ntaq' tu va'l atichku u Jesusus nichtab'i. ⁵⁶ Ech til chit nichoponku u Jesusus, nichtaq'ax ku' q'u ya'v tib'ey, k'uxh tulaj tenam, oj tu ja'jtze'. Utz nichijajab'ele' aas sataq' tzii tu q'u ya'v aas ta'xh sikan vitzij'aj u toksa'm. Unchee' ech nichiane'. Kajay q'u'l nichmotxkanon, nichianka b'a'n.

7

Yit' paav koj qelax q'u kostuumbre tz'ib'amal xo'l q'u Israeel

¹ Unchee' opon q'u fariseo k'atz u Jesus. Ant imol unjolol q'u aa txumb'al tetz u o'tla mantaar. A' k'asku'l tu Jerusaleen. ² Utz motx tila aas xe't itx'a'n q'ul ichusulib' u Jesus utz, ye't motx i'an u kostuumbre ti' itx'aal q'ab'. Ech taq'tu b'ens aa paav. Tan, txaa' vatz q'ul ikostuumbre tz'ib'amal va'l i'ana.* ³ Tan aatz q'u fariseo tzi' tuch' q'u q'esala xo'l q'u Israeel, jatpajul ko'xh nichitx'aa iq'ab' b'axa, ech tek nimotxix'a'ne'. Tan tiira a' chit nimotxtoksa tetz vikostuumbre q'ul ik'uy imam tz'ib'amal. ⁴ Utz echa' tzi' oj anal ko'n iq'aav tu k'ayib'al, jatu koj satx'a'ni oj ye'xhkam nitx'aa iq'ab'. Utz ta'n ko'n koj. Pek sib' tere'n ko'xh kostuumbre nichmotxinima. Echa' ti' itx'aal q'ul ivaaso, tuch' itxe'n utz, tuch' kani'ch itx'aat q'ul ich'ich' kamb'al ni'an majte utz, tuch' q'ul itx'ach.

⁵ Ech aatz q'u fariseo tuch' q'u aa txumb'al tetz u o'tla mantaar, ich'oti tu u Jesus ech tza': — ¿Kam toke' ye' ninima vikostuumbre q'u kuk'uy kumam tz'ib'amal q'ul achusulib' tzi'? Tan ye' nitx'aa iq'ab' nitx'a'ne'.— Texh te.

⁶ Ech tzaq'b'u u Jesus utz, tal ech tza': — ¡Ka'vatz! Ek'ul el chit va'l tal u Isaias seti' ech tza':

* **7:2** Aatz u kostuumbre ti' itx'aal q'ab' va'l nital tza' tzi', yit' a' koj nitale' u tx'ao q'ab' sukuvatz aas nituch tx'a'om. Yit' a' koj tal u Jesus aas ye'k su'uch tx'ao q'ab' aas su'uch tx'a'om. Pek a' nital ma'l u kostuumbre nich'i'an q'u Israeel ti' u tuq'ayb'al aas nichitx'a'ne'.

«Aatz q'u tenam tzi', tu ko'xh q'ul itzi' nitoksa unq'ii. Pek tzian elnaj q'u taanima sunk'atza.

⁷ Ech ye'k ko'xh tokeb'al k'uxh nitoksa unq'ii. Tan a' nichus ikostuumbre aanima. Nib'ensas echa' vunmantaar.» Chia.[†]

⁸ Tan a' nimotxetaq'ka vimantaar u Tioxh. Pek a' tii neb'an inimal kostuumbre tz'ib'amal aas imantaar ko'n aanima. Echa' vekostuumbre ti' tx'aal txe'n tuch' kamb'al utz, vekostuumbre ti' tere'n kam.— Texh te.

⁹ Utz tal paj u Jesusus te ech tza': —Etelab'al iqelax vimantaar u Tioxh tan, a' esa' ye' koj chit sotz q'ul ekostuumbre netale'. ¹⁰ Tan echa' vimantaar u Tioxh talka u Moisees ech tza': «Atoj tatin atxutx ab'aal saatz.» Chia. Utz nital majte: «Ab'il va'l ye'k itxa'k itxutx ib'aal siatz, yatz'el sab'anli.» Texhtu'.[‡] ¹¹ Pek aatz ex, netale': «Ye'xhkantu' k'uxh satal ma'j aanima titat inan ech tza': Kuyin, vetvala'tzi'il tu u Tioxh kajay vapuaj savaq'e' b'anel. Ech ye'xhkam ve't eetz savaq'e'. Chaj.» Che'ex.

¹² Utz aatz tu va'l netale' tzi', ye'kan tek niloch itxutx ib'aal setaq'o. ¹³ Ech a' neyak'insa vikostuumbre q'ul ek'uy emam tz'ib'amal utz, neqel u Yolb'al Tioxh. Utz sib' tere'n ko'xh kam neb'ane' echa' q'u'l tzi'.— Texh u Jesusus te.

¹⁴ Ech aatz u Jesusus, isik'le tek ul u mam tenam k'atza. Utz tal te ech tza': —Ab'itaj b'a'nil va'l nivale' tza' kajay ex. Utz paaloj etxumb'al tuul.

¹⁵ Ye'k ma'j echb'ub'al sa'aq'on b'ens aa paav u aanima k'uxh ye' si'an u kostuumbre ti' itx'aal

[†] 7:7 Choktaj u Isaias 29.13. [‡] 7:10 Choktaj u Eexodo 20.12; 21.17.

iq'ab'. Pek a' niaq'on b'ens aa paav q'u ye'xtxojla yol nije'ul titzi'. ¹⁶ [Ab'iste ex niab'in q'u yol tza', nimataj.]— Texhtu'.§

¹⁷ Unchee' elb'en u Jesus k'atz q'u tenam, b'eno'k tu ma'l otzotz. Aatz q'ul ichusulib', motx ich'oti te aas kam tok u yol va'l tala. ¹⁸ Ech tal u Jesus ech tza': —Utz ¿ant ex ye'xh b'oj etxumb'al tzik? ¿Ye' nekan tab'il tokeb'al? Tan ye'xhkam niku' u aanima tu paav tu va'l nitechb'u, k'uxh ye' sitx'aa iq'ab'. ¹⁹ Tan ye'xhkam niyansa u taanima tu paav. Pek tu ko'n tuul niko'ko'p. Utz nib'en tu xaanb'al.— Texhtu'.* ²⁰ Utz tal ech tza' majte: —Pek a' niaq'on b'en u aanima tu paav q'u ye'xtxojla chaj yol nije'ul titzi'. ²¹ Tan tu taanima q'u aanima nik'asku'l q'u ye'xtxojla chaj txumb'al. Echa' u eesaib' tu b'ey tuch' aanima, u yatz'o'm, ²² u elaq', q'u kam ye'k noob'al ti', q'u ye'xtxoj, u sub'u'm, u tzu'kin pab'a'l, u chi'k'ula'm, u chuli yol, u t'e'sil utz, tuch' va'l ta'xh okoj tetz. ²³ Tan aatz kajay q'u paav tzi', a' nicheek tu taanima u aanima. Utz a' va'l niaq'on ku' tu paav.— Texhtu'.

Vik'uje' ik'u'l ma'l u ixoj, aa Sidoon ti' u Jesus

²⁴ Unchee' k'astek'ul u Jesus tu va'l atichka utz, b'en tikuenta u tenam Tiro tuch' tikuenta Sidoon. Utz oko'p tu ma'l u atib'al. Loq' ye'ich isa' aas ab'il sa'ab'in. Pek yit' ech koj elka. ²⁵ Tan tab'i

§ **7:16** Aatz q'u yol q'u'l ato'k tu corchete [] tza', a' toke' atil b'iil ka'tziiunchil ti'. Tan ye'xhka't tu unjolol q'u o'tla chaj manuscrito. Ta'xh atik tu q'u'l cheenal icheea'. Jalel tib' tu q'u coopia tetz q'u manuscrito niyolonka. *

* **7:19** Vatzsaj tal u Jesus tu q'u yol tza' aas yit' paav koj echb'ul ma'j echb'ub'al, k'uxh ye'k sab'anax u kostuumbre ti' itx'aal q'ab'. Tan kajay b'a'n tala.

ma'l u ixoj aas atich u Jesusus tzi'. Oponi utz, ex peche'oj ok siatz. Tan atich ma'l titz'in ixviak atich ok tioxhil tx'i'li'inaj k'atza. ²⁶ Utz ijaj b'a'n'il u ixoj tu u Jesusus aas satojcha el u tioxhil tx'i'li'inaj k'atz u titz'in. Loq' puera aanima; yit' Israeel koj. Aa tenam tu Feniicia tikuenta Siiria.

²⁷ Aatz u Jesusus tan, tal te: —A' b'axal sunb'an b'a'n tu q'u Israeel tzi'. Yit' sa'koji'ane' saqeesa u b'a'n'il vatz q'u Israeel utz, saqaq' tu q'u puera aanima. Echa' u kaxhlaan tx'ix sa'koji'ane' saqeesa vatz q'u k'aol me'ala utz, a' savaq'vu tu q'u tx'i'.— Texh u Jesusus.

²⁸ Tzaq'b'u u ixoj ech tza': —A' chitu' unB'aal. Pek loq' aal aatz q'u tx'i', nimotxtechb'u q'u juyaj tx'ix q'u'l nichajpu ko'p jaq' u meexha tetz q'u k'aol me'ala.— Texh te.

²⁹ Ech tal u Jesusus te ech tza': —Kuxh, elyu u tioxhil tx'i'li'inaj k'atz val iitz'in tan, k'ujlel ak'u'l vi' tu u yol vetaalla' tzi'.— Texh te.

³⁰ Unchee' opon u ixoj tu toztotz. Utz anchitu'. Xoklich u titz'in vi' tx'ach. Ma'tich tel u tioxhil tx'i'li'inaj k'atza.

Vib'antu b'a'n u Jesusus tu ma'lu vinaj memich utz, chakan

³¹ Unchee' k'asu'l u Jesusus tikuenta Tiro, paal tu Sidoon, tuch' tikuenta Decapolis utz, opon tzi' u choo tu Galilea. ³² Ech iq'ol opon ma'l u vinaj siatz, chakan. Utz k'ab' tzi' majte. Ech jajax b'a'n'il tu u Jesusus aas sataq' je' iq'ab' tib'a. ³³ Unchee' aatz u Jesusus, ixaanse'l u vinaj xo'l q'u tenam. Utz taq' oko'p q'u vi' iq'ab' tixichin u ya'v. Tak'sa vi' iq'ab' titzub' majte utz, ikano'k u taq' u vinaj. ³⁴ Ech sajin je' tu amlika utz, ixixxo'lansa tib'. Utz tal tu

u vinaj ech tza': —Efata.— Texh te. —Jajpen.— Chia niyolonka. ³⁵ Yakich ab'inoj u vinaj. Utz i'an b'a'n u taq'. Ech tiira b'a'nich tek iyolone'.

³⁶ Unchee' aatz u Jesus, tal tu q'u aanima aas ye'xhab'il ko'xh e sa'alaxku u kam tzi'. Pek k'uxh tzuk'el nichtale', aal ko'n maas nichipaxsal itziul.

³⁷ Ech techalich itz'eix ik'u'l q'u aanima taq'o. Utz nichtekmotxtal ti' ech tza': —i'Techal kajay q'u'l ni'ane' tzi'! Tan nitab'in q'u chakan taq'o utz, niyolonsa q'u mem majte.— Texhtu'.

8

U txaichil i'an u Jesuusti' itx'a'nsal 4,000 vinaj

¹ Aatz i'an tu q'u q'ii tzi', mam tenam paj molich tib' k'atz u Jesus. Utz ye'kanich techb'ub'al q'u aanima. Ech aatz u Jesus, isik'le ul q'ul ichusulib' utz, tal te ech tza': ² —Nuntxum iatz q'u tenam tzi'. Tan oxva'x q'ii cheel tatin sunk'atza utz, ye'kan techb'ub'al. ³ Utz oj sako'xhunchaj b'en tulaj tatib'al ech tzi', sajochpu tu b'ey atzi'. Tan atia tzian vetmotxk'asku'l.— Texh te.

⁴ Utz tal q'ul ichusulib' ech tza': —Til koj saelku techb'ub'al u mam tenam tzi' tan, tz'inlich tx'ava' atza'.— Texh te.

⁵ Ech ich'oti u Jesus te ech tza': —¿Jank'at kaxhlaan tx'ix atil tzexe'?— Texhtu'.

Motx tzaq'b'u ech tza': —Jujva'l.— Texhtu'.

⁶ Ech aatz u Jesus, tal ik'uje' q'u aanima vatz tx'ava'. Utz itxay jujva'l u kaxhlaan tx'ix tiq'ab'. Ijaj b'a'nich ti'. Ipixh tuul utz, taq' tu q'ul ichusulib'. A' tek motx jatxon paal vatz q'u mam tenam.

⁷ Atich ka'xva'l txay tzixe' majte. Utz ijaj b'a'nich u Jesus ti'. Ech paj talt ijatxax paal vatz q'u aanima.

⁸ Ech motx tx'a'ni. Motx nooi. Utz molax tek q'u'l chanani. Jujva't txakatx elko'p. ⁹ Utz kamal 4,000 ixaan q'u'l tx'a'ni. Ech tek chajax b'en tu u Jesusus. ¹⁰ Oktekb'en u Jesusus tu jukub' tuch' q'ul ichusulib' utz, motx b'en tikuenta u tx'ava' Dalmanuta.

U xheenya ijaj q'u fariseotu u Jesusus

¹¹ Unchee' opon unjolol q'u fariseo k'atz u Jesusus. Utz ikalab'tziiu tib' tuch'. Vet sik'u'l motx i'ana. Motx ijaj xheenya te sik'uch tu amlika.*

¹² Ech xixxo'lan u Jesusus ti' utz, tal te ech tza': —¿Kam toke' nejaj xheenya, ex itz'lelex tu u tiempo tza'? Ni'xhtek'val sete, ye'k xheenya sak'uchax tu q'u aanima tu tiempo tza'.— Texhtu'. ¹³ Ech taq'axka tu u Jesusus. Utz q'aavo'k tu jukub'. B'en sala b'en u choo.

U kuentaib' sab'anaxtu vichusb'al q'u fariseo

¹⁴ Unchee' aatz q'u chusulib', ye't motx inach tiq'ol kaxhlaan tx'ix. Ma'l ko'n kaxhlaan tx'ix iq'omich taq'o tu jukub'. ¹⁵ Utz tal u Jesusus te ech tza': —Kuenta'ex ti' va'l nichus q'u fariseo utz, tuch' vichusb'al u Herodes. Tan echa' tx'amil kaxhlaan tx'ix, paxinchil ni'ane'.— Texhtu'.

¹⁶ Ech nichtekmotxiyol q'u chusulib' sivatzaj ech tza': —K'uxh nital ech tzi', ti' atzi' tan, ye'n kunach tiq'ol kukaxhlaan tx'ix.— Texhtu'.

¹⁷ Pek paal itxumb'al u Jesusus tu va'l nich-motxiyole' utz, tal ech tza': —¿Kam toke' nimotxeyole' aas ti' ye' netiq'o kaxhlaan tx'ix k'uxh vetval

* **8:11** Motx ijaj u xheenya tzi'. A' isa' i'antu ma'j mam kam u Jesusus siatz tu amlika. Echa' tzi' sijal tilon u q'ii, u ich' oj q'u tx'umi'l, oj kam ko'xh va'tioj kamil aas ye'kax uchi.

ech tzi' netale'? ¿Anko'xh ye' nitok tevi'? ¿Ye'xh nipaal etxumb'al tu q'u kam tzi' tzik? Utz ¿anko'xh ye'xhat niokku q'ul unyol tetaanima tzik? ¹⁸ Tan k'uxh atil b'aq' evatz, ¿ye' netilon tzik? K'uxh atil exichin, ¿ye' netab'in tzik? Utz ¿ye' nenach q'u kam majte!† ¹⁹ Aatz unjatxtu o'va'l u kaxhlaan tx'ix xo'l u 5,000 aanima, ¿jatva't txakatx noonaj tu chan emola?— Texhtu'.

Motx tal ech tza': —Kab'laal.— Texhtu'.

²⁰ Tal paj u Jesus ech tza': —Utz aatz unjatxtu jujva'l u kaxhlaan tx'ix xo'l 4,000 aanima, ¿jatva'l txakatx noonaj tu chan emola?— Texhtu'.

Motx tal ech tza': —Jujva'l.— Texhtu'.

²¹ Utz tal u Jesus te ech tza': —¿Kam toke' anko'xh ye' nipaal etxumb'al tuul?— Texh te.

Vib'antu b'a'n u Jesuustu ma'l u moy

²² Unchee' motx tek opon tu Betsaida. Utz iq'ol opon ma'l u moy siatz. Ech jajax b'a'n il te aas sikane'. ²³ Ech ich'iji elu'l u moy u Jesus siq'ab' tzi' u tenam. Tak'sa u b'aq' iatz titzub'. Ech taq' je' iq'ab' tib'a. Utz ich'oti te ech tza': —¿Ni tetzik iilon b'ioj?— Texh te.

²⁴ Ech sajin teku'en utz, tala: —¿Nivil q'u aanima, loq' echa' tze' nivile'! Nixaan nivile'.— Texhtu'.

²⁵ Toksa paj iq'ab' u Jesus tu b'aq' iatz u moy. Utz yakich tek i'an b'a'n. Paq'umalich tek isajin b'en tzian. Tiira b'a'nich tek tiltu q'u kam kajayil.

²⁶ Ech ichajtu b'en tu tatib'al. Tal te ech tza': —Oponich'axh tu tenam utz, apaxsach itziil u kam tzi'.— Texh te.

† **8:18** Choktaj u Isaias 6.9-10; u Jeremias 5.21.

U tootzajit q'u chusulib' aasa' viTxaaom u Tiohx u Jesuus

²⁷ Unchee' b'en tek u Jesuus tuch' q'ul ichusulib' tu q'u talaj tenam sinaja'ch u Cesarea Filipo. Utz ich'oti tu q'ul ichusulib' tu b'ey ech tza': —¿Ab'il in nital q'u aanima tzi'?— Texh te.

²⁸ Motx tzaq'b'u ech tza': —At nialon aas axh u Xhan, u b'anol vautiismo. At nialon aas axh u Elias. Utz at nialon aas axh ma'j q'u alol tetz u yolb'al Tiohx nitale'.— Texh te.

²⁹ Ech tal paj u Jesuus te ech tza': —Pek aatz ex, ¿ab'il in netale'?— Texh te.

Tzaq'b'u u Lu' utz, tal ech tza': —Axx viTxaaom u Tiohx.— Texh te.

³⁰ Ech tal tu q'ul ichusulib' aas ye'xhab'il ko'xh tere'n saootzajin u kam ti' tzi' aas a' viTxaaom u Tiohx.

Vib'axab'sat taltuvikameb'al u Jesuus

³¹ Unchee' xe't tek ichus q'ul ichusulib' u Jesuus aas ministeer sa'xhpaasal u K'aola va'l b'ennaj ko'n aanima tu k'axk'o tu q'u q'esal q'atol tzii. Saixval tu q'u q'esal oksan yol vatz Tiohx utz, tuch' q'u aa txumb'al tetz u o'tla mantaar. Ech sakami, loq' sako'nq'aavitz'pu titoxva' q'ii. ³² Utz aatz u kam tzi', vatzsaj chit nichtal te.

Pek aatz u Lu' tan, isik'le b'en u Jesuus echil tzi'. Utz xe't imaj iatz ti' va'l tala.

³³ Ech isuchq'ika tib' u Jesuus. Isaji q'ul ichusulib' utz, iyaa u Lu' ech tza': —¡Xaane'l sunvatz, tx'i'li'inaj! Tan a' koj niitz'a q'u kam tetz Tiohx. Pek a' niitz'a q'u kam tetz q'u aanima.— Texh te.

³⁴ Ech isik'let q'u tenam tuch' q'ul ichusulib' utz, tal te ech tza': —Oj ab'il sisa'a xamb'ichil vi', imaj tib' ti' toksal tetz vitxumb'al. Pek iq'i' paalchil tu mam il tza'l vi' utz, xamoj vi'. ³⁵ Tan ab'il q'u'l ta'xh nititz'a u vatz iq'ii saj tu u vatz tx'ava' tza', sitz'ej u b'enchil tu u b'enq'ii b'ensaj. Pek ab'il q'u'l k'uxh litz'ej u vatz iq'ii saj vi' utz, ti' u b'a'nla chusb'al, a' va'l sichab'a u b'enchil tu b'enq'ii b'ensaj. ³⁶ Tan ğkam b'oj si'an kanaal u aanima k'uxh satetza u vatz amlika tx'ava' kajayil tza', untz'oj a' se'enku u taanxelal tu choob'al paav? ³⁷ Tan kam koj choob'al sataq' u aanima ti' itool u taanxelal.

³⁸ Utz ab'il va'l sach'ixve'l vi' utz, sach'ixve'l ti' vunyolb'al vatz q'u qelolla chaj aa paav tu u tiempo tza', sako'nch'ixve'l u K'aola ti' majte va'l b'ennaj ko'n aanima majte aas lu'ul tu u mam itechalil viTat. A' imol q'ul iaanjel xaannaj el k'atz paav.— Texhtu'.

9

¹ Tal paj ech tza': —ni'xhtek'val sete, atil ka'vo'l oxvo'jex cheel atzi', atilex tza' aas ye'saj ekame' setil tul viQ'esalail u Tioxh tu u mam tijle'm.— Texhtu'.

Vijalpu tilon u Jesusvatz oxva'l q'ul ichusulib'

² Unchee' ma'tich tel vaajil q'ii tuul, aatz u Jesus tiq'o b'en u Lu', u Jacobo, tuch' u Xhan vi' ma'l u t'ankin muunte. Ech ijalpixsa tilon u Jesus siatz. ³ Aatz q'u toksa'm, b'ens rib'kin; tiira poloxh saj teku'en, echa' saj sutz'. Ye'xhab'il ko'xh ma'j tx'aaol tu u vatz amlika tx'ava' tza', sa'kojole' ti' ipoloxhtixsal ma'j oksa'm aas echi. ⁴ Ech a' tek til

ichee u Elias tuch' u Moisees. Utz nichtekiyolon tuch' u Jesusus.

⁵ Ech aatz tek u Lu', tal tu u Jesusus ech tza': —ǰChusul, qe'l atilo' tza', vetqil u kam tzi! Pek sakub'an oxva'l muuab'al nachpixsab'al. Ma'l eetz, va't tetz u Moisees utz, va't tetz u Elias.— Texh te. ⁶ Ye't texh inacha kam va'l nichtale' tan, tiira jonal xo'vinajich.

⁷ Unchee' aatz tek i'ana, ku'l ma'l u sutz' tu amlika. Utz yakich motx okojka timuu. Ech tab'i ma'l u yol tu u sutz'. Ech tal tza': —A' vunK'aol, ti'i'n ti' atzi'. A' va'l setab'i tetz.— Texh u yol. ⁸ Ech motx tek sajin ti'aj chaj. Utz ye'xhab'il tere'n tila. A' texh atichka u Jesusus junal.

⁹ Aatz tuul tek nichmotxiku'l vi' u muunte, tal u Jesusus te b'a'n'il aas ye'xhab'il ko'xh e satalvu q'u kam tila tzi'. Pek analen samotxtale' aas ma't q'aavtitz'pu u K'aola va'l b'ennaj ko'n aanima, xo'l q'u kamnaj. ¹⁰ Ech nojchit atin ko'n q'u yol sik'u'l tzi'. Loq' va'lich motx iyoltu sivatzaj aas kan chaj tok u q'aavtitz'pu xo'l q'u kamnaj nichtale'.

¹¹ Unchee' ech motx ich'oti tu u Jesusus ech tza': —ǰKam tok va'l nital q'u aa txumb'al tetz u o'tla mantaar? aas: «A' b'axal su'ul u Elias.» Chia.— Texh te.

¹² Tzaq'b'el tu u Jesusus ech tza': —Nojchitu'. A' su'ul u Elias b'axal. Utz a' saq'aavi'anvu b'a'n q'u kam tikuenta.* Pek ǰkam chaj tok nital u Yolb'al Tiohx majte? aas: «Sa'xhpaal tu tza'l u K'aola

* **9:12** Ab'il koj siatz sab'axab'ku u Elias tzi', pek vatz viTxaaom u Tiohx. Utz kam koj si'ane', pek a' sipaxsa itziil u tuleb'al. Ech satitz'a Tiohx q'u aanima taq'o. Sa'tekich'exu q'ul itxumb'al. Choktaj u Malaquias 4.5-6.

va'l b'ennaj ko'n aanima utz, ye'k itxa'k tu q'u aanima si'ane'.» Chia. ¹³ Pek ootzajitaj tan, ulnaj tek u Elias. Utz aatz q'u aanima, motx ko'n i'an te kam tal q'u taanima ti'. Ech i'an te kam va'l tz'ib'amalka ti' tu u Yolb'al Tioxh.— Texhtu'.

U teesat q'u tioxhil tx'i'li'inaju Jesusus k'atz ma'l u xiak

¹⁴ Aatz tek q'aavopon tu va'l atichkuka tere'n q'u chusulib', til u mam tenam molich ok tib' ti'. Antich unjolol aa txumb'al tetz u o'tla man-taar. Va'lich motx itxaytu tib' tu yol tuch' q'u chusulib'. ¹⁵ Pek ilax u Jesusus tu q'u tenam utz, motx chit tz'ejx ik'u'l ti'. Ech oora tek motx t'aspu topon siatz, ex tal ichajlichil. ¹⁶ Utz ich'oti tu q'u chusulib' ech tza': —¿Kam ti' netxayvu etib' tu yol?— Texh te.

¹⁷ Ech tzaq'b'u ma'l u vinaj xo'l q'u mam tenam, tala: —Chusul, vetviq'o ul vunk'aol saatz tza' tan, oknaj ma'l tioxhil tx'i'li'inaj k'atza. Memtinaj taq'o. ¹⁸ Utz chajpaj nik'uch tib' u tioxhil tx'i'li'inaj k'atza, ni'xhtuleb'e. Nib'aj ku' vatz tx'ava'. Va'l tel vutx itzi'. Utz kaana ijarach'un tee taq'o. Ech tiira nitze' tib' taq'o. Vetvullu tu q'ul achusulib' tzi' aas satojcha el u tioxhil tx'i'li'inaj k'atza, pek ye'n ole' ti'.— Texh te.

¹⁹ Ech tzaq'b'u u Jesusus utz, tal te ech tza': —Tiira ye'xh b'oj k'ujlel ek'u'l ti' u Tioxh, ex itz'lelex tu tiempo tza'. ¿Ech ko'n chixh vatin texo'l tza'? ¿Ech ko'n chixh unq'i't'ex tzi'? ¡Iq'otaj ul tza'!— Texhtu'.

²⁰ Ech iq'ol opon siatz. Pek aatz ilax u Jesusus tu u tioxhil tx'i'li'inaj, ik'uch tib' k'atza. Xe't it'unt'u'lansa u xiak. Ib'aj ku' vatz tx'ava'. Va'lich tek isilt'ut tib' taq'o utz, va'l tel vutx itzi'.

21 Aatz u Jesusus tan, ich'oti tu vitat u xiak ech tza': —¿Jatva'x tiempo xe't i'antu ech tzi'?— Texh te.

Tzaq'b'i utz, tala: —Aya'xchen tich'ooil.

22 Jatpax ko'xh taq' b'en tu xamal tuch' tu a'. Yatz'el chit si'an nitxume'. Pek ¿yetz saveeti kam ma'j sa'an te? Utz ¡loch'o'! ¡Txum kuvatz!— Texh te.

23 Ech aatz u Jesusus, tal te ech tza': —¿Kantu'? aas: «Yetz saveeti.» Cha'axh. Tan ab'il va'l k'ujlel ik'u'l, kajay kam saveet siatz.— Texh te.

24 Unchee' aatz tek vitat u xiak tzi', je' ivi' ti' talax ech tza': —Ee'. Nunnima si'an b'a'n. Pek ¡loch'in ech ye'k saka'tziiunin!— Texh te.

25 Ech til u Jesusus aas va'lich tek imoltu tib' q'u tenam k'atza, tojcha tek el u tioxhil tx'i'li'inaj. Tal te ech tza': —¡Tioxhil tx'i'li'inaj memtixsanal chakantixsanal, ta'xh nival see, elen! Utz ¡ye' ko'xh okve't'axh k'atz u xiak tzi'!— Texh te.

26 Aatz u tioxhil tx'i'li'inaj tan, q'eq'uni. Techal it'unt'u'lansal u xiak i'ana. Ech eli. Ech tekuen a' kamnaj kaak u xiak. Utz tal tek q'u aanima ech tza': —¡Kamya atzi'!— Texh ti'.

27 Pek aatz u Jesusus tan, itxay u xiak siq'ab'. Ilak je'. Ech txake'i.

28 Unchee' b'en tek u Jesusus tu atib'al. Utz tab'i tek q'ul ichusulib' te ech tza' sijunal: —¿Kantu' aas ye'n ole'o' ti' tojchal el u tioxhil tx'i'li'inaj?— Texh te.

29 Alax te tu u Jesusus ech tza': —Ye'n chitu' tan, aatz unjolol q'u tioxhil tx'i'li'inaj tzi', sako'nkoxheli. Pek saeli, loq' tuch' chit iq'ilal isik'lel Tioxh tuch' ikuyax va'y.— Texh te.

U taltu vikameb'al u Jesusus

³⁰ Unchee' aatz tek motx elb'en tu va'l atichka, motx ko'n paal yakloj tikuenta Galilea. Utz ye'ich isa' u Jesusus aas saootzajili. ³¹ Nichichus q'ul ichusulib'. Nichtal te ech tza': —Aatz u K'aola va'l b'ennaj ko'n aanima, so'oksal tiq'ab' q'u onkonla chaj aanima utz, siyatz'e'. Pek k'uxh ma't ikame', saq'aavitz'pu titoxva' q'ii.— Texhtu'.

³² Pek aatz q'u chusulib' tan, ye' nichmotxipaal itxumb'al tu u yol tzi'. Utz ye't ich'oti te tan, nichmotxixo'va.

U q'esalail va'l isa' u Tioxh

³³ Unchee' motx tek opon tu atib'al tu Capernaum utz, ich'oti u Jesusus te ech tza': —¿Kam ti' vetmotxetxay etib' tu yol tu b'ey b'atz'i?— Texhtu'.

³⁴ Pek motx ko'n jutze'i. Ye'xhab'il ma'j tzaq'b'i. Tan ma'tich motx itxaytu tib' tu yol tu b'ey, ti' aas ab'il u q'esala tixo'l nichmotxtale'.

³⁵ Ech k'uje' u Jesusus utz, isik'le ul kab'laal q'ul ichusulib' sik'atza. Utz tal te ech tza': —Ab'il q'esalail isa', taq' b'ens tib' ch'ooala. A' va'l maas salochon texo'l si'ane'.— Texh te. ³⁶ Ech tiq'o opon ma'l tal nitxa' k'atza, toksa tixo'l. Ijele utz, tal ech tza': ³⁷ —Ab'il sak'ulun ma'l tal nitxa' tunb'ii, echa' va'l tza', in a' nik'ulin tzi'. Utz ab'il va'l nik'ulunin, yit' in koj nik'ulin, pek a' nik'ul va'l vetchajonk'asu'lin.— Texhtu'.

Vitxumb'al q'u paxsan tetz viyolb'al

³⁸ Unchee' aatz u Khan, tal tu u Jesusus ech tza': —Chusul, vetqil ma'l u vinaj nitojche'l tioxhil tx'i'li'inaj tu vab'ii. Utz tiira vetkumaj ivatz aas ye'k si'an ech tzi'. Tan oj tzik antu xamel qi'.— Texh te.

³⁹ Alax tek te tu u Jesus ech tza': –Ye' ko'xh emaj iatz ti'. Tan ab'il koj si'an txaichil tu vunb'ii oj siyoq'in. ⁴⁰ Tan ab'il q'u'l ye' nich'i'k'ulano', kumol atzi'. ⁴¹ Utz ni'xhtek'val sete, sa'kojya'tzi' ik'ult ija'mel ab'il siloch'ex, k'uxh ma'j ko'xh vaaso etaa' sataq'e' tan, nenima viTxaaom u Tioxh.

Vimajax q'u q'ab' ajanti' ib'anax u paav

⁴² Pek ab'il va'l sa'aq'on b'en ma'j q'u ch'ooal niman vetz tu paav, aal tek b'a'n saqitzax ok ma'l mam sivan che'b'al siqul; ech se'nk'onaxoj b'en tu u mar. ⁴³ Ech yaaq' tzii sataq'b'enaxh vaq'ab' tu paav. Aal tek b'a'n seesa. Tan k'uxh axh kutq'ab', ta'xhtzii so'oko'p'axh tu b'enq'ii b'ensaj. Pek k'uxh tz'ajel axh oj ta'n se'enk'axh tu choob'al paav, va'l ye'k itzaa u xamal atil tuul. ⁴⁴ [Utz ye'k ikam q'u no'y atil tuul utz, jatu koj satzaa u xamal atil tuul.] ⁴⁵ Utz yaaq' tzii sataq'b'enaxh val aajan ti' ib'anax u paav. Aal tek b'a'n seesa. Tan k'uxh axh ko'x, ta'xhtzii so'oko'p'axh tu b'enq'ii b'ensaj. Tan k'uxh tz'ajel axh oj a' yakk'axh tu choob'al paav va'l ye'k itzaa u xamal atil tuul. ⁴⁶ [Utz ye'k ikam q'u no'y atil tuul utz, jatu koj satzaa u xamal atil tuul majte.] ⁴⁷ Yaaq' tzii sataq'b'enaxh u b'aq' avatz tu paav. Aal tek b'a'n seesa. Tan k'uxh ma'l ko'n b'aq' avatz, ta'xhtzii so'oko'p'axh tu u b'anb'al iQ'esalail u Tioxh. Pek k'uxh tz'ajel ka'va'l b'aq' avatz oj a' yakk'axh tu choob'al paav, ⁴⁸ va'l ye'k itzaa u xamal atil tuul utz, ye'k ikam q'u no'y atil tuul. ⁴⁹ Tan kajay ma'l ipaal tu xamal. [Utz kajay txakunsa'm so'ok tu atz'am.] ⁵⁰ B'a'n u atz'am aas chi'. Pek oj sasotz vichi'lil, çkam tek

sachi'b'ixsan? Echixe'at b'antajex echa' u atz'am. Utz atoj ok u b'a'nil texo'l.— Texhtu'.

10

Ujatxi'b'yit' xe' q'ii xe' saj koj

¹ Unchee' k'astek'ul u Jesus tu Capernauum, ik'aj b'en tikuenta Judea vatz b'en u Jordaan. Ech imol paj tib' q'u tenam k'atza. Utz xe't paj ichuse' tan, ech chit nich'i'ane'. ² Ech xaan opon q'u fariseo k'atza. Utz vet sik'u'l motx ich'oti te: —¿B'a'n tzik satojcha tixoj ma'j vinaj?— Texh te.

³ Ech tzaq'b'el tu u Jesus ech tza': —¿Kam man-taar taq'ka u Moisees?— Texh te.

⁴ Motx tal ech tza': —Aatz u Moisees tan, taq' tzii aas saojchal u ixoj. Sako'naq'ax ma'l tu' tetz jatxb'alib'.— Texh te.*

⁵ Ech tzaq'b'el tu u Jesus ech tza': —K'uxh itz'ib'aka u mantaar u Moisees ech tzi', ti' atzi' tan, ta'xh okoj tetz q'ul ek'uy emam. ⁶ Pek yit'e'ch koj b'anel tu u Tiohx xe' q'ii xe' saj ti' tatin u vinaj tuch' u tixoj.† ⁷ Ech toke' sataq'ka itxutx ib'aal u vinaj utz, sa'tekatin tuch' u tixoj. ⁸ Utz ma'l teko'n saelko'p vatz Tiohx. Ech yit' ka'va'l tere'n koj. Pek ma'l teko'n saelka sika'b'il.‡ ⁹ Ech toke' ab'il va'l titxumb'al Tiohx nik'ul tib', ye'xhab'il ko'xh ma'j aanima sajatxon.— Texhtu'.

¹⁰ Unchee' aatz tek atich tu atib'al, echat ko'xh paj ch'otil te tu q'u chusulib'. ¹¹ Ech tzaq'b'el tu u Jesus ech tza': —Ab'il u vinaj va'l niko'xhtaqa'n tojchat tixoj utz, nik'ul tib' tuch' va'te, eesaib' tu

* **10:4** Choktaj u Deuteronomio 24.1-4. † **10:6** Choktaj u Genesis 1.27. ‡ **10:8** Choktaj u Genesis 2.24.

b'ey ni'an tuch' u ixoj va'l yit' ik'ulel koj tzi'. ¹² Utz oj u ixoj, sataq'ka vivinaj utz, nik'ul tib' tuch' va'te, eesaib' paj tu b'ey ni'an tuch' u vinaj yit' ik'ulel koj tzi'.— Texhtu'.

U toksal q'u talaj nitxa'vatz u Jesusus

¹³ Unchee' nichenoksaloj talaj nitxa' vatz u Jesusus. A' isa' q'ul itxutx ib'aal aas sataq' je' iq'ab' tib'a. Pek nichko'niyaal tu q'u chusulib'.

¹⁴ Ech ta'xh til u kam u Jesusus tzi', yit' b'a'n koj b'enku te. Utz tal ech tza': —Aq'taj tzii su'ul q'u talaj nitxa' sunk'atza tzi'. Ye' ko'xh emaj iatz. Tan aatz viQ'esalail u Tioxh, tetz q'u aanima ech itxumb'al q'u talaj nitxa'. ¹⁵ Tan ni'xhtek'val sete, oj yit' ech koj ik'ulax viQ'esalail u Tioxh seb'ane' echa' ni'an ma'l tal nitxa', sa'kojoko'p'ex tuul.— Texhtu'. ¹⁶ Ech ijele q'u talaj nitxa'. Utz taq' je' iq'ab' tib'a. Tal b'a'nla yol ti'.

U okich'op tu viQ'esalail u Tioxh

¹⁷ Unchee' tuul okk'asu'l u Jesusus ti' ib'ey, jutzin topon ma'l u vinaj k'atza utz, peche' ku' siatz. Ech ich'oti te ech tza': —B'a'nla chusul ¿kam sunb'ane' ech so'oko'p'in tu u b'enq'ii b'ensaj?— Texh te.

¹⁸ Tal u Jesusus te ech tza': —¿Kam toke' aas b'a'n cha'axh vi'? Tan ye'xhab'il ko'xh ma'j b'a'n. Ta'xh ma'l b'a'n u Tioxh. ¹⁹ Utz ootzaj nal q'u mantaar nital ech tza': «Ye' yatz'onaxh. Eesach iib' tu b'ey tuch' aanima yit' ak'ulel koj. Elq'i'ch'axh. A'anchil txub'a'lla texhtiigoil ti' amol. Sub'unich'axh. Atoj tatin atxutx ab'aal saatz.» Chia.— Texh te. §

§ 10:19 Choktaj u Eexodo 20.13-16; u Deuteronomio 15.17-20.

²⁰ Tal tek u xiak ech tza': —Chusul, ninalunnima tunxiakil kajay q'u kam naale' tzi'.— Texh te.

²¹ Unchee' aatz tek u Jesusus, isaji utz, itxum iatz. Tal te ech tza': —Atil va't kam ye' na'ane'. Pek kuxh k'ayi kajay q'ul eetz. Utz aq' vija'mel tu q'u me'b'a'. Ech sa'atin tx'iib'al aq'ii tu Amlika. Q'i' q'u paalchil tu tza'l vi'. Utz ni'axh, xamb'en vi'.— Texh te.

²² Ech aatz u vinaj tzi', q'eon ik'u'l tu u yol alax te. Utz txumun iq'aave' tan, mam tx'iib'al q'ii atich tzixe'.

²³ Aatz u Jesusus tan, isaji q'ul ichusulib' utz, tal te ech tza': —Tiira tza'l so'ok q'u tx'iiol iq'ii tu viQ'esalail u Tioxh.— Texh te.

²⁴ Ech sotz ik'u'l q'u chusulib' tu q'ul iyol tzi'. Ech tal paj u Jesusus ech tza': —Unk'aol, tiira tza'l so'oko'p tu viQ'esalail u Tioxh q'u'l k'ujlel ik'u'l ti' tx'iib'al q'ii. ²⁵ Aal yit' tza'l koj toko'p u camello tixe' u tz'isb'al b'aj vatz u toko'p ma'l tx'iiol iq'ii tu viQ'esalail u Tioxh.— Texhtu'.

²⁶ Ech aatz q'u chusulib' tan, tiira aal paj motx sotz ik'u'l taq'o. Nichtexhmotxtal sivatzaj ech tza': —¿Ab'il tek sachitpu tu paav unchee'?— Texhtu'.

²⁷ Ech aatz u Jesusus tan, isaji utz, tal te ech tza': —Ye' chit saveet vatz q'u aanima, pek saveet vatz u Tioxh. Tan kajay niveet tu u Tioxh.— Texh u Jesusus.

²⁸ Unchee' tal u Lu' te ech tza': —Aatz o', vetqaq'luka kajay q'u qetz utz, xamelo' sai'.— Texh te.

²⁹⁻³⁰ Tzaq'b'u u Jesusus utz, tal ech tza': — Ni'xhtek'val sete, ab'il q'u'l sataq'ka tetz vi', tuch' ti' u b'a'nla chusb'al, mam b'a'nil sik'ule'. Utz 100 tanul sik'ul vatz va'l sataq'ka tu u vatz iq'ii isaj. Utz

saetzan ti' u b'enq'ii b'ensaj. Echa' q'u'l sataq'ka tatib'al. Sataq'ka tatzik, itza'q', tanab', itat, inan, tixoj, ik'aol ime'al, itx'ava' utz, saojchal vi'. ³¹ Pek sib'al ko'xh q'u'l k'uxh sib' tatin vatz Tioxh ninach cheel, aal b'iil ko'n tatin toj i'ane'. Pek sib'al q'u'l k'uxh aal b'iil ko'n tatin vatz Tioxh ninach cheel, sib' tatin toj i'ane'.— Texh u Jesusus.

U taltu vikameb'al u Jesusus

³² Unchee' aatz atich ok ti' u b'ey ma'tje' tu Jerusaleen, b'axaich u Jesusus siatz. Utz sotznajich ik'u'l q'u chusulib' ti' q'u yol. Utz va'lich motx ixo've'. Ech aatz u Jesusus tan, ixaanse'l q'u'l ichusulib' echil tzi'. Utz xe't tal te kam q'u'l sapaalka. ³³ Tal te ech tza': —Aatz cheel, ma'ttek'o' tu Jerusaleen. Utz so'oksal u K'aola va'l b'ennaj ko'n aanima tiq'ab' q'u q'esal oksan yol vatz Tioxh utz, tuch' tiq'ab' q'u aa txumb'al tetz u o'tla man-taar. Ech tek satoksa tiq'ab' q'u puera aanima. Utz samotxtal iyatz'le'. ³⁴ Utz saeesal iq'ii. Satzub'ali. Satz'u'mali. Utz sayatz'pi. Pek loq' titoxva' q'ii, saq'aavitz'pi.— Texhtu'.

Yit' a' koj sachokax u q'esalail

³⁵ Unchee' aatz u Jacobo tuch' u Khan, q'u'l ik'aol u Zebedeo, motx xaan opon k'atz u Jesusus. Utz tal te ech tza': —Chusul, a' kusa' aas saaq' qe kam va'l sakujaj see.— Texh te.

³⁶ Alax te ech tza': —¿Kam esa' sunb'ane'?— Texh te.

³⁷ Motx tzaq'b'u ech tza': —Aatz lo'ok'axh tu u mam ijle'm, aq' tzii aas ma'l qe sak'uje' taseb'al utz, va't tamax.— Texh te.

³⁸ Tzaq'b'u u Jesus ech tza': —Ye' etootzaj kam nejaje'. ¿Satz etx'ake' sapaalex tu u mam il tza'l va'l sapaalk'in? Utz ¿satz etx'ake' aas ech ekame' vunkame'?— Texh u Jesus te.

³⁹ Motx tal ech tza': —Ee', sa'i.— Texhtu'.

Alax te ech tza': —Unchee' nojchit setx'ake' aas a' sapaalk'ex tu u mam il tza'l va'l sapaalk'in. Utz setx'ake' aas ech ekam sakamex vunkame'.*

⁴⁰ Pek ech koj vek'uje' tunseb'al netale' tzi' tuch' tunmax tan, yit' in koj aa yol ti' taq'axe'. Pek a' saetzan q'u'l k'ajel nal ti'.— Texh te.

⁴¹ Unchee' ta'xh tab'i u kam lavat q'u chusulib' tzi', motx xe't ilakp ivi' ti' u Jacobo tuch' ti' u Xhan.

⁴² Ech aatz u Jesus tan, isik'le ul siatz utz, tal te ech tza': —Etootzajle, aatz q'u ijlenal tetz q'u puera aanima, ni'xhib'ensa tib' q'esala vi' q'u'l jaq' imantaar. Utz aatz q'u'l atil tijle'm, vatz ik'u'l ik'uchax u tijle'm. ⁴³ Pek aatz texo'l, yit' ech koj si'ane'. Tan ab'iste va'l q'esalail isa', aal a' va'l saela' ok texo'l.

⁴⁴ Utz aatz va'l a' isa' paalchu tijle'm sevatz, aal a' va'l maas salochon texo'l. ⁴⁵ Tan echa' ni'an u K'aola va'l b'ennaj ko'n aanima, k'uxh vet'uli, aal koj vetilb'eli. Pek aal vet'ela'ok ti' q'u aanima. Utz ul kamoj ti' taq'ax itiichajil mam tenam.— Texh u Jesus.

Visajinsal u moy bar Timeo

⁴⁶ Unchee' motx tek opon tu Jericoo. Utz aatz k'asu'l tzi', molomich tib' tuch' q'ul ichusulib' utz, mam tenam xamich ti'. Tuul k'ujlich ku' ma'l u

* **10:39** Choktaj Q'u B'a'nla Chaj Kam B'anel (Hechos) 12.2; Q'u Kam Ib'axab'sa Ik'uchax U Tiohx (Apocalipsis) 1.9.

moy tu b'ey. Nichijoyone'. Bar Timeo ib'ii. Ik'aol ma'l u vinaj Timeo ib'ii.†

⁴⁷ Ech ta'xh tab'i u moy aas u Jesus aa Nazareet va'l nichtopone', oora chit xe't iqetun taltu ech tza': —¡Jesus, itu'xh ixalam Daviid, txum unvatz!— Texhtu'.

⁴⁸ Utz sib'al aanima nichmajon iq'eq'une'. Pek aal ko'n maas nichiq'eq'une': —¡itu'xh ixalam Daviid, txum unvatz!— Chia.

⁴⁹ Aatz u Jesus tan, txake' tekuen. Utz tala: —Sik'letaj ul.— Texhtu'. Ech isik'lel opon u moy. Utz alax te ech tza': —K'uje'oj ak'u'l ti'. Lakpen tan, nisik'le'axh.— Texh te'le'.

⁵⁰ Ech aatz u moy, oora tek ik'onka vikaapa. Yuq'pu je' utz, txake'i. Ech tek opon k'atz u Jesus.

⁵¹ Aatz u Jesus, ich'oti te ech tza': —¿Kam asa' sunb'an see?— Texh te.

Tzaq'b'u u moy ech tza': —¡Chusul, a' unsa' sailon q'u b'aq' unvatz tza'!— Texh te.

⁵² Tal paj u Jesus te ech tza': —A'tzii. Kuxh. Tan tu ko'n ik'uje' ak'u'l vi', b'a'nt'axh.— Texh te. Ech tu ko'xh unmu'k'ul i'an b'a'n q'u b'aq' iatz u moy. Utz xamb'u tek b'en ti' u Jesus.

11

U txuq'txunchil ti' ik'ulax toponu Jesus tu Jerusaleen

¹ Unchee' motx najab' opon tu Jerusaleen tuch' xe' u muunte va'l Olivo. Utz aatz si'chtexhapon tu Betaania tuch' tu Betfagee, ichaj b'en ka'va'l

† **10:46** Aatz u yol “bar”, “ik'aol” chu u tokeb'al. Ech “ik'aol Timeo”, chu u tokeb'al u yol “bar Timeo” niyolonka.

q'ul ichusulib' u Jesusus. ² Utz tal te ech tza': — B'enojex tu u tal tenam sukuvatz b'en tzi'. Utz aatz lo'oponex, setil ma'l u chelem b'uuro qitzel. Ye'saj tok tijb'al. Chittaj, ech iq'otaj ul tza'. ³ Untz'oj ab'il la'alon sete: «¿Kam toke' aas nechite'?» Chaj.

«U kuB'aal satxakunsan utz, oora ko'xh su'liq'aavixsaka.» Chajex te.— Texh u Jesusus te.

⁴ Ech motx b'en q'ul ichusulib' utz, til u b'uuro qitzich tzi' b'ey tu ma'l u tzi' pe' tetz ma'l u otzotz. Ech motx ichita.

⁵ Anchitu'. Atich unjolol q'u aanima tzi', motx tal te ech tza': —¿Kam neb'ane' atzi', ech nechit u b'uuro tzi'?— Texh te.

⁶ Ech motx tzaq'b'i. A' motx tal q'u yol alax b'en te tu u Jesusus. Ech aq'ax tzii te.

⁷ Unchee' ech motx tiq'ot ul u b'uuro tu va'l atichkuka u Jesusus. Motx taq' je' q'ul ikaapa ti'. Ech je' u Jesusus ti' u b'uuro. ⁸ Ech sib'al aanima motx iliiu ku' q'ul ikaapa tu b'ey. Utz atia ichok xaj q'ab'aj tze' majte. Taq' ku' tib'ey u Jesusus. ⁹ Utz motx q'eq'un q'u tenam, q'u'l b'axaich siatz, tuch' q'u'l xamich ti' iqul. Utz motx tal ech tza': —¿B'an b'a'níl eesa'o' tu tza'l tza'! ¿Techal axh! Tan tib'ii u kuB'aals Amlika vet'ulk'axh. ¹⁰ ¿Techal viQ'esalail vitu'xh ixalam u kuk'uy kumam Daviid va'l tule' tzi'! ¿Techal u Tiohx tu Amlika, u kolol qetz!— Texh q'u tenam.

¹¹ Ech aatz tek opon u Jesusus tu Jerusaleen, b'eno'k tu viq'analil u totztiohx. Utz isaji kajay q'u kam atich tzi'. Ech k'asu'l tuch' kab'laal q'ul ichusulib' tan, ma'tich tek iku' q'ii. Motx tek q'aavb'en tu Betaania.

Vitz'ejtu yol u Jesusus ti' u viikuxh

¹² Unchee' ech tek q'ejal tuul, motx k'asu'l tu Betaania. Utz kam u Jesusus tu va'y. ¹³ Utz til b'en ma'l u tze'il viikuxh tzian aas jinlich ixaj. Ech b'eni, ex tile'. Kamal si'chichab'a ma'j ivatz tala. Pek aatz opon k'atz u viikuxh, ye't ichab'a ma'j ivatz. Ta'xh atich ixaj tan, yit' itiempoich koj viikuxh.

¹⁴ Ech tal tek u Jesusus tu u viikuxh ech tza': — Veta'anla', ye'xhab'il ko'xh va'toj salo'n avatz.— Texhtu'. Utz aatz q'u chusulib', motx tab'i kam va'l tala.

U tojchal elu'l q'u aa k'a'ytu viq'analil u totztioxh

¹⁵ Unchee' ech motx opon tu Jerusaleen. Utz b'eno'k u Jesusus tu viq'analil u totztioxh. Ech xe't tojchat elu'l kajay q'ul nichik'ayine', tuch' q'u'l nichiloq'on tzi'. Ixhut'pi q'ul imeexha q'u ch'exun puaj utz, tuch' vik'ujleb'al q'u aa k'a'y paroomaxh.

¹⁶ Utz nichertere'nkojtaq' tzii sapaal aanima tuch' tiq'o'm tu vikuentail u totztioxh.

¹⁷ Ech ichus tu q'u aanima ech tza': — Tz'ib'amalka tu u Yolb'al Tioxh aas: «Q'ilab' sik'leb' vetz u vutztetz tetz kajay aanima si'ane'.» Chia. Pek aatz ex, vetetaq'lu b'ens tatib'al elq'om.— Texhtu'.*

¹⁸ Ech ta'xh tab'i u yol q'u q'esal oksan yol vatz Tioxh, tuch' q'u aa txumb'al tetz u o'tla man-taar, xe't motx titz'a kani'ch iyatz'ax u Jesusus si'ane'. Tan nichmotxixo'v taq'o tan, mam tenam nichitz'e'jx ik'u'l ti' vichusb'al u Jesusus. ¹⁹ Pek aatz tek sotzsaj, elk'asu'l u Jesusus tu u tenam.

* **11:17** Choktaj u Isaias 56.7; u Jeremias 7.11.

Vitzaj u viikuxhva'l itz'ej yol u Jesusu ti'

²⁰ Unchee' aatz tek i'an q'ala'm tu tek va't q'ii, motx paal k'atz u viikuxh va'l tz'ejax yol ti' tu u Jesusu. Utz motx tila aas ma'tich tek itzaj tuch' taq'il.

²¹ Ech ul u yol sik'u'l u Lu', tal tu u Jesusu ech tza': —Chusul, saji iile'. Tzajyu u viikuxh va'l atz'ej yol ti'. — Texh te.

²² Ech tzaq'b'el tu u Jesusu, ech tza': —K'ujloj ek'u'l ti' Tiohx. ²³ Tan ni'xhtek'val sete, ab'il sa'alon tu u muunte tzi': «Elenb'en tzi', k'on b'en iib' tu mar.» Chaj te, satzojpu va'l satale'. Ta'xhtzii oj ye'k saka'tziiun tu taanima, pek nojchit sinima aas sab'anlu va'l nitale'. ²⁴ Ech tok nival sete, kajay va'l sejaj tu veq'ilat esik'let Tiohx, nimataj aas sek'ule' utz, ministeer ek'ulta'. ²⁵ Utz aatz neq'ila esik'le Tiohx, kuytaj u aanima oj ato'k exo'l tuch', ech sikuyex u kuTat tu Amlika ti' q'ul epaav majte. ²⁶ [Tan oj ye'k sakuyunex, niko'xh u kuTat tu Amlika sa'kojikuyex majte.]— Texhtu'.

Vich'otil tu u Jesusu aasab'il aq'on u tijle'm

²⁷ Unchee' ech motx q'aavopon tu Jerusaleen. Utz tuul nichipaal u Jesusu tu viq'analil u totz-tiohx, opon q'u q'esal oksan yol vatz Tiohx k'atza. A' imol q'u aa txumb'al ti' u o'tla mantaar utz, tuch' q'u q'esal q'atol tzii.

²⁸ Utz motx tal tu u Jesusu ech tza': —¿Kam iijle'm na'an q'u kam tza'? Utz ¿ab'il vetaq'on iijle'm ti' ib'anaxe'?— Texh te.

²⁹ Tzaq'b'el tu u Jesusu ech tza': —Atil ma'l kam savab'i sete majte. Tzaq'b'etajin, ech saval sete kam vijle'm nunb'an q'u kam tzi'. ³⁰ ¿U Tiohx tzik

oksan u Xhan ti' ib'anax vautiismo? ¿Oj aanima ko'n oksan? Tzaq'b'etajin.— Texh te.

³¹ Ech motx tek tal sivatzaj ech tza': — «Tiohx chajon.» oj chajo': «¿Kantu' ye't enima?» Chaj qe atzi'. ³² Utz oj: «Aanima ko'n.» saqale'; ye'k si'ane'.— Texhtu'. Tan nichmotxixo'va q'u tenam. Tan kajay nichniman aas nojchit alol tetz yolb'al Tiohx u Xhan. ³³ Ech motx itzaq'b'e u Jesusus, ech tza': —Ye' gootzaj.— Texh te.

Ech tzaq'b'el tu u Jesusus ech tza': —Yit' sa'kojval sete majte kam vijle'm aas nunb'an q'u kam tza'.— Texh te.

12

Q'u ye'xtxojla chaj k'amol

¹ Unchee' ech xe't tal u Jesusus ech tza', ik'am ti' kam: —Aatz ma'l u vinaj, ichik untanul iuuva. Utz ipe'i ti'. Ik'ot ma'l pach'b'al tetz uuva tuul. Ech inuk' ma'l t'ankin xeeb' tetz u chikob'e'm. Ech tek taq'tuka k'am tunjolol k'amol. Utz b'en tzian.* ² Utz aatz opon u tiempo tetz iq'anb'eb'al u uuva, ichaj opon ma'l u taq'onom xe' q'u k'amol ti' ul tiq'ol untanul ivatz vichikob'e'm, aya' u k'amb'al. ³ Pek aatz q'u k'amol tzi', motx ko'n itxay u aq'onom va'l chajaxi, iq'osa. Utz niko'xh b'ioj k'asu'l ti'. ⁴ Ech ichaj paj chit b'en va't taq'onom u b'aal tx'ava' tzi'. Utz paq'ax ko'n sivan. Ak'onsal ivi'. Utz motx ko'n iyoq' k'asu'l. ⁵ Ichaj paj chit b'en va'te. Utz aatz va't va'l tzi', yatz'ax ku'en. Ech sib' tere'n ko'xh ichaj oponi. Pek atia q'osax ku'en. Utz atia yatz'axi.

* **12:1** Choktaj u Isaias 5.1-8.

⁶ Ech tiya'teb'al teku'en, a' tek ichaj vik'aol u b'aal tx'ava', va'l tiira tii ti'. Utz tal u b'aal tx'ava' ech tza': «Atil tek b'oj tatin vunk'aol siatz si'ane' atzi'.» Texhtu'.

⁷ Pek aatz q'u k'amol tzi', motx tal sivatzaj ech tza': «A' va'l so'okka tu vime'b'i'l vitat atzi'. Pek jkuyatz'taj, ech o' tek so'okka'o' tu q'u tetz!» Texhtu'. ⁸ Ech motx itxaya, iyatz'a utz; ik'on elu'l ti' elu'l u chikob'e'm.

⁹ Ech ¿kam tek b'oj si'an u b'aal tx'ava' nenache'? Aatz si'ane' tan, su'uli utz, sisotzsa q'u k'amol. Ech sataq' u chikob'e'm tunjoltu aanima.

¹⁰ Pek ¿yetz sik'lemal u Yolb'al Tiohx setaq'o va'l tz'ib'amalka nital ech tza'?:

«Aatz u Sivan va'l taq'ka elo'p q'u b'anol otzotz echil tzi', aal a' u Sivan va'l tiira ib'o'q'ol tetz xoob'al.

¹¹ U kuB'aals Amlika vetb'anon u kam tzi' utz, techal sukuvatz.» Chia.—†
Texh u Jesusus.

¹² Unchee' aatz tek q'u q'esala, motx el itxumb'al tuul aas ti' alaxku u yol tzi' aas k'amax ti' q'u k'amol. Si'chtekitxay u Jesusus motx tala, pek ixo'va u mam tenam. Ech taq'ka u Jesusus utz, motx k'asu'l.

Vichoktu txumb'al q'u fariseoti' itxaypu u Jesusus

¹³ Unchee' aatz tek i'ana, motx opon unjolol fariseo k'atz u Jesusus tuch' unjolol q'u'l oknaj ti' u Herodes. A'ich isa' si'chitxay u Jesusus ti' mal'j yol satale'. ¹⁴ Ech motx tal te tza': —Chusul,

† **12:11** Choktaj u Salmos 118.22-23.

qootzajle aas axh ma'l vinaj inujul naale'. Yit' a' koj nib'enk'axh ti' q'u'l nital q'u aanima. Tan yit' a' koj nasaji kam tatin q'u aanima, pek tu chit inujul nichusunk'axh ti' u b'enchil xe' u Tioxh. Pek al qe ǰb'a'n tzik aas nikuchoo ja'mel alkavaar tu u Cesar, oj ye'ka?— Texh te.‡

¹⁵ Ech aatz u Jesusus tan, yakich til vika'vatzil q'u vinaj tzi' utz, tal te ech tza': —ǰKam toke' aas vet sek'u'l nech'oti ok kam ve? Aq'taj ul ma'j puaj qab'i, savile'.— Texh te. ¹⁶ Ech aq'ax ma'l puaj te utz, tal ech tza': —ǰAb'il etz vatzib'al va'l ato'k vatz u puaj tza' utz, ab'il etz u b'ii tz'ib'amal ok siatz majte?— Texhtu'.

Utz motx tal ech tza': —Tetz u Cesar atzi', u ijlenal.— Texhtu'.

¹⁷ Tzaq'b'el tu u Jesusus, tal ech tza': —Aq'taj tu u ijlenal Cesar kam ti' va'l nichoonk'ex te. Utz aq'taj tu u Tioxh ab'iste u tetz Tioxh.— Texh te. Ech motx tz'ejx ik'u'l ti' u yol va'l tal u Jesusus.

Vichoktu txumb'al q'u saduceoti' iyolpixsal u Jesusus tu yol

¹⁸ Unchee' opon q'u saduceo k'atz u Jesusus q'u'l ye'xhkam nimotxniman u q'aavtitz'pu q'u kam-naj. Utz motx ich'oti te ech tza': ¹⁹ —Chusul, aatz u Moisees, itz'ib'aka: «Oj sakam ma'j vinaj utz,

‡ **12:14** Aatzich q'u kostuumbre, a'ich vixe'al vimantaar q'u Israel. Utz nichtal ma'l q'ul imantaar tzi' aas ye'xtxoj sachool alkavaar tu puera ijlenal. Utz oj nichiqelax u mantaar tzi', nichixochax ti'. Ech a' u mantaar nchtitz'a q'u q'esala tzi' aas ich'oti tu u Jesusus, b'a'n tzik sachool u alkavaar tu u puera ijlenal Cesar. Utz oj satal u Jesusus aas ye'xtxoj sachool u alkavaar, sa'pajxochax tan, ye'xtxoj vatz u mantaar tetz q'u aa Roma oj ye'k sachool alkavaar.

sakaa tixoj ye'k initxa'a, sik'ulka tib' vitza'q' u kamnaj tuch' u tixoj. Ech sachee ich'exel.» Chia. §

²⁰ Pek atich jujva'l q'u vinaj itza'q' tib'. Utz aatz i'an u b'axa, ik'ul tib' tuch' ixoj. Pek kam ku'en, ye'k initxa'a kaai. ²¹ Ech aatz vika'b', ik'ul tib' tuch' u ixoj. Pek kam ko'n paje', ye'k paj initxa'a kaai. Echat ko'xh i'an u toxva' majte. ²² Opon ko'xh tijujva', ye'k initxa'a motx kaai. Ech aatz ma'tich ikam jujva'l q'u vinaj tzi', kam u ixoj majte. ²³ Utz aatz tek tu u q'aavitz'pichil, ¿ab'il tek ivinaj u ixoj li'ana tzi'? Tan vetik'ul tib' tuch' jujva'l q'u vinaj.— Texh te.

²⁴ Tzaq'b'u tek u Jesus utz, tala: —Junal yolpinajex. Tan ye' etootzaj u Yolb'al Tioxh tuch' vitxumb'al. ²⁵ Tan aatz lauch u q'aavitz'pichil xo'l q'u kamnaj, ye'kan k'uli'b' su'uchi. Tan ela tek q'u aanima tuch' q'ul iaanjel u Tioxh tu Amlika si'ane'.

²⁶ Pek aatz ti' u q'aavtitz'pu q'u kamnaj netale' tzi', ¿yetz sik'lemal setaq'o tu u u' va'l itz'ib'a u Moisees aas kani'ch viq'ilal b'anax tu u Tioxh k'atz u ch'i'x? Tan tal te ech tza': «In viTioxh u Abrahaam. In viTioxh u Isaac. Utz in viTioxh u Jacob.» Texh te.* ²⁷ Tan aatz u Tioxh, yit' iTioxh koj kamnaj, pek iTioxh itz'lich. Ech tiira sib' yolpinajex.— Texh u Jesus.

U mantaar va'l tiira ib'o'q'ol

²⁸ Unchee' xaan opon ma'l q'u aa txumb'al tetz u o'tla mantaar k'atza. Tan tab'i tuch' u yol tzi' utz, b'a'n itzaq'b'u u Jesus tab'i. Ech ich'oti te ech

§ 12:19 Choktaj u Deuteronomio 25.5.

* 12:26 Choktaj u

Eexodo 3.6.

tza': —¿Ab'iste chit u q'esal mantaar vi' kajay q'u mantaar?— Texh te.

²⁹ Tzaq'b'el tu u Jesusus ech tza': —Aatz u q'esal mantaar vi' kajay q'u mantaar, aya' va'l nital ech tza': «Ab'itaj ex Israeel, aatz u Tiohx u kuB'aal, ma'l ku'en. ³⁰ Utz tz'ej avaanima ti' vaTiohx, tuch' avaanxelal, tuch' atxumb'al utz, tuch' ayak'il.» Chia. Tan a' u q'esal mantaar.† ³¹ Aatz u ka'b', ela ko'n tuch'. Nital ech tza': «Tii'axh ti' kajay aanima k'uxh kam ko'xh aanimail echat ko'xhtu' a' na'an sai'.» Chia. Ech ye'k va't mantaar paalchu koj vatz q'u'l tzi'.— Texh u Jesusus.‡

³² Unchee' tzaq'b'u tek u aa txumb'al tetz u o'tla mantaar, tal ech tza': —B'a'n va'l naale' chusul. A' inujul va'l naale' tzi', aas ma'l ko'n Tiohx. Utz ye'k va't ti'. ³³ A' inujul majte va'l naale' aas sakutz'ej qaanima ti' u Tiohx tuch' kutxumb'al, tuch' qaanelal tuch' kuyak'il. Utz a' inujul aas sakub'an tii'o' ti' kajay aanima echa' nikub'an qi'. Techal vatz jank'al q'u tx'olo'm tuch' q'u oya nitok vatz Tiohx.— Texhtu'.

³⁴ Unchee' aatz u Jesusus, tila aas tzak'umal itzaq'b'u u vinaj tzi'. Tal tek te ech tza': —Yit' tzian koj axh k'atz viQ'esalail u Tiohx.— Texh te. Ech ye'xhab'il ko'xh va'toj tx'akon ich'otil kam te.

U tijle'm ma'l vitu'xh ixalamu Daviid

³⁵ Unchee' aatz nichichusun u Jesusus tu viq'analil u totztiohx, tal ech tza': —¿Kan chaj tok nital q'u aa txumb'al tetz u o'tla mantaar aas, itu'xh ixalam Daviid ko'n viTxaaom u Tiohx

† **12:30** Choktaj u Deuteronomio 6.4-5. ‡ **12:31** Choktaj u Leviitico 19.18.

nitale'? ³⁶ Tan u Tioxhla Espiiritu yolon titzi' u Daviid aas taltu ech tza':

«Aatz u Tioxh, tal tu vunB'aal ech tza': K'ujach tunseb'al tan, sa'nalvaq'ka q'ul akoontra satzeq'leb'al. Chia.»

Texh u Daviid. §

³⁷ Anat ko'xh u Daviid alon aas “unB'aal”, chu ti' viTxaaom u Tioxh. Ech ¿kam toke' oj itu'xh ixalam ku'en?— Texhtu'.

Ech mam tenam aya'l ik'u'l nichab'in.

Vitz'ejtu yol u Jesusus ti'q'u aa uq'ayb'al

³⁸ Nichpajtal u Jesusus tu vichusun ech tza': — B'antaj kuenta etib' ti' q'u aa txumb'al tetz u o'tla mantaar. Tan vatz ik'u'l paalchil tuch' chelkin oksa'm. Utz a' chit isa' sa'alax ichajlichil tu k'ayib'al. ³⁹ Utz a' chit nichok q'u b'axa chaj k'ujleb'al tu q'u atib'al chusb'al tetz u o'tla mantaar. Utz a' chit niku'k tu q'u b'axa k'ujleb'al til ni'uchku tx'a'om tu nimla q'ii. ⁴⁰ Nimotxisub' tzaj txakay ixoj ti' q'u tetz. Vet chit sik'u'l ni'ane'. Nimuj q'ul ib'anone' nimotxtale'. Tan sib' chit tuul q'ul iq'ilat sik'let Tioxh. Pek sib' u choob'al paav sa'alax iku' ti' tu q'ul ipaav ni'ane'.— Texh u Jesusus.*

U taq'tu ikutxu ma'l u txakay ixoj

⁴¹ Unchee' ex k'uje'oj u Jesusus k'atz u kaaxha, u molb'al kutxu tu viq'analil u totztioxh. Utz

§ **12:36** Choktaj u Salmos 110.1. * **12:40** Aatzich q'u q'esala tu u totztioxh, ni'xhichiya'lu q'u aanima ti' taq'ax u kutxu. K'uxh tiira me'b'i'l tetz, nichiya'lu tzaj txakay ixoj majte. Ech nichtekik'ayi q'u tatib'al taq'o.

nichisaji q'u aanima q'u'l nichentaq' ko'p puaj tu kaaxha. Utz sib' tx'iiol iq'ii mam puaj nichentaq' ko'p. ⁴²Utz opon ma'l u txakay ixoj tiira me'b'i'lich tetz. Utz ex taq' ko'p ka'va'l puaj tiira ch'oo tuul.

⁴³Ech aatz u Jesus, isik'le q'ul ichusulib' utz, tal te ech tza': —Ni'xhtek'val sete, sib'al puaj vettaq' ko'p u txakay ixoj tzi', k'uxh me'b'i'l tetz vi' tere'n q'u'l vetmotxtaq' ko'p tetz tu u kaaxha tzi'. ⁴⁴Tan kajay q'u'l vetmotxtaq' ikutxu, ta'xh vetmotxtaq'a q'u chan ipuaj. Pek ech koj u txakay ixoj tzi', k'uxh me'b'i'l tetz tan, nojchit a' vetimoxsaka jank'al vatz tetz atile.— Texh u Jesus.

13

U taltu u Jesus aassa'nalku' u totztiohx

¹Unchee' aatz elu'l u Jesus tu viq'analil u totztiohx, alax te tu ma'l q'ul ichusulib' ech tza': — Chusul, saji ile'. ¡A'xh b'oj q'u sivan oknaj atzi! Utz ja'xh b'oj ich'ii q'u otzotz atzi!— Texh ti' u totztiohx.

²Alax te tu u Jesus ech tza': —¿Ni tzik etil q'u mamaj otzotz tzi'? Sa'nali'ane' aas niko'xh va'toj sivan sakaa tib'a imol. Ye' koj sab'ajax el.— Texhtu'.

Q'u tza'l su'uchtu u vatz amlika tx'ava'

³Unchee' motx tek b'en vi' u muunte va'l Olivo, tinujul iatz u totztiohx. Utz ch'uxhe' u Jesus tzi'. Ech motx ch'otil te tu u Lu', u Jacobo, u Xhan, tuch' u Lixh aas ijunalich tuch'. Tal te ech tza': ⁴—Al qe ¿jatu su'uch u kam ti' u totztiohx naale' tzi'? Utz ¿kam xheenya sa'atini aas laxe'ti?— Texh te.

⁵ Tzaq'b'u u Jesus utz, xe't tek tal te ech tza': —Letila tan, ab'ilich ko'xh sub'unex. ⁶ Tan sib'al ko'xh su'uli, sik'am ti' vunb'ii. Utz satal ech tza': «In viTxaaom u Tioxh.» Chaj. Utz sib'al aanima sisub'e'. ⁷ Pek aatz letab'i aas va'l texh tuch ch'a'o utz, setab'i iyolax ch'a'o, xo'vichko'xhex. Tan ministeer chit su'uch q'u kam ech tzi'. Loq' yit' a' koj u motxeb'al q'ii saj. ⁸ Tan sa'nalmotxi'an ch'a'o q'u mamaj tenam tib'ilaj. Utz si'an ch'a'o q'u q'esal mamaj tenam tib'ilaj. Til chaj ko'xh sapaalku mamaj kab'naano. Sa'atin va'y. Sauch mamaj txab'kin. Loq' aatz kajay q'u kam tzi', ixe'teb'al ko'n u motxeb'al q'ii saj. Echa' ixe't ma'l mam k'axk'o va'l si'ane'.

⁹ Pek kuenta'ex sejununil. Tan sa'naliq'olb'enex vatz q'u q'atb'al tzii. Utz sa'naltz'u'malex tu q'u atib'al chusb'al tetz u o'tla mantaar. Saiq'olb'enex vatz gobernadoor, vatz ijlenal. Loq' vi' ku'en. Ech setal u yolb'al Tioxh te. ¹⁰ Tan ministeer aas b'axa sapaxsalka el itziiul u b'a'nla chusb'al ti' u chitpichil tu paav tu kajay q'u tenam. ¹¹ Aatz liq'olb'enex utz, lo'oksalex tiq'ab' q'u q'atb'al tzii, ela'oki'ch ko'xh etaanima ti' aas kani'ch etzaq'b'e'. Etitz'achi. Pek a' letala kam va'l lo'oksal sek'u'l tu u mu'k'ul tzi'. Tan ex koj va'l sayolonex, pek u Tioxhla Espiiritu sayolon tetzi'. ¹² Toj nal i'ane', sixoch je' tib' aanima. K'uxh itza'q' tib' satal ikame'. Utz ech si'an u tat majte, sixoch vik'aol. Utz aatz q'u k'aol me'ala, salakpu k'atz q'ul itxutx ib'aal utz, siyatz'e'. ¹³ Utz sa'nalixvalex tu kajay aanima, vi' ku'en. Pek ab'iste va'l sa'xhtx'akon q'u kam tzi' utz, tii ato'k vi', a' va'l so'opon tu b'enq'ii b'ensaj.

14 Utz aatz letila aas sa'aq'lu u txaa'la kam, u telab'al q'ii, tu u atib'al va'l yit' a' koj sa'atinka, oojob'enex tulaj muunte ab'il ex atilex tikuenta Judea. Tan a' va'l tal u Danieel, u alol tetz u yolb'al Tiohx. Ab'il nisik'len u kam tza', paaloj itxumb'al tuul.* 15 Utz ab'il atil je'op vi' atib'al, ku'ichtere'nop to'otzotz ti' paal tiq'ol ma'j kam. 16 Utz ab'il aye'n ja'jtze', q'aavi'chtere'nul ti' ul tiq'ol ichake't. 17 Pek tiira tilayol saya'k q'u ixoj si'an tu q'u q'ii tzi', q'u'l atil tu tiichajla yaab'il, tuch' q'u'l nich'u'n titz'in. 18 Echixe'at q'ilataj sik'letaj Tiohx ech yit' titiempoil koj txunche'v li'an tu vetelab'al b'en. 19 Tan aatz tu q'u q'ii tzi', mam k'axk'o va'l sa'atini. Ye'saj tuch unpaajoj, jatva'x tiempo ichee u vatz amlika tx'ava' ulyu ko'xh tza' tuul. Utz yit' sa'kojuch va'te. 20 Utz oj ye'k sik'ol u tiempo u Tiohx tetz u k'axk'o, ab'il koj va'toj sitxaaka tib'. Pek iq'aq'al ko'n q'u aanima q'u'l itxaaom Tiohx k'uxh sak'olax u tiempo.

21 Ech toke' oj ab'il la'alon sete ech tza': «Sajitaj etile', atil viTxaaom u Tiohx tza'.» Chaj. Enimachi. Utz oj: «Sajitaj, atil tzi'.» Chaj majte. Enimachi. 22 Tan sa'nalmotxchee b'ensanib' itxaaom Tiohx tuch' b'ensanib' alol tetz u yolb'al Tiohx. Utz sik'uch xheenya tuch' txaichil. Sub'u'm si'an tuch'. Utz b'a'n li'ana, antu lisub' q'u nojla itxaaom u Tiohx. 23 Pek kuenta'ex tan, vetvalluka el sete b'axa kajayil.

U q'aavtuleb'al u Jesuus

24 Pek aatz li'an tu q'u q'ii tzi' aas ma't ipaal u mam k'axk'o, saok aq'b'al vatz u q'ii. Utz ye'kan

* 13:14 Choktaj u Danieel 9.27; 11.31; 12.11.

satxijtxun u ich'. ²⁵ Sachajpu q'u tx'umi'l tu amlika. Utz sayikun kajay q'u kam atil tu amlika. ²⁶ Ech sailax tul tu sutz' u K'aola va'l b'ennaj ko'n aanima. Toxhq'eb'al tul tu u mam tijle'm tuch' tu vipaq'un si'ane'. ²⁷ Ech sichaj k'asu'l q'ul iaanjel utz, simol q'ul itxaaom u Tiohx tu kaa tanul vikuentaile u vatz amlika tx'ava'. K'uxh til chaj ko'xh atilku tiju'aj.†

²⁸ Pek atoj b'enku sete u k'amich yol ti' u viikuxh tza'. Tan aatz nicha'xb'u viq'ab' u viikuxh, nitelu'l talaj ixaj utz, etootzaj teku'en aas ninajab' u saq'i.‡

²⁹ Echat ko'xh ex majte, aatz letil kajay q'u kam tzi', etootzajitaj aas tiira najab'yu ul u tuleb'al viTxaaom u Tiohx va'l b'ennaj ko'n aanima. ³⁰ Tan ni'xhtek'val sete, ye'sajen ko'xh isotz q'u aanima itz'lel tu tiempo tzi', tuul su'uch kajay q'u kam tzi'. ³¹ Sako'npaal u vatz amlika tx'ava' tza', pek aatz vunyolb'al tan, jatu koj sapaali.

³² Pek ech koj u q'ii tuch' u oora tan, ab'il koj ootzajin tetz. Niko'xh q'u aanjel ootzajin tetz q'u'l atil tu Amlika. Utz niko'xh viK'aol u Tiohx. Pek ta'xh ootzajin tetz vunTat. ³³ Pek iltaj, nachnoj etatine'. Utz q'ilataj sik'letaj Tiohx tan, ye' etootzaj kam tuul su'uli.

³⁴ Tan ech si'ane' va'l ni'an ma'l u vinaj aas b'en tzian. Taq'ka q'u tetz tiq'ab' q'u taq'onom utz, taq'ka tijle'm q'u taq'onom. Talka taq'on sijununil. Utz tii talka tu u xeen okeb'alop aas liistaoj ko'xhtu'. ³⁵ Ech toke' tiira liistaojko'xhex

† **13:27** Choktaj Q'ua Kam Ib'axab'sa Ik'uchax U Tiohx (Apocalipsis) 6.12-14; 8.12; 14.14-20; 19.11-16. ‡ **13:28** Aatz u saq'i vatz q'u Israeel, a' toke' aas a' u chokb'al tetz vivatz q'u chikob'e'm; u q'anb'eb'al tetz ivatz q'u chikob'e'm niyolonka.

tan, ye' etootzaj jatu su'ul u b'aal otzotz. Matz sotszaj, oj nik'a aq'b'al. Matz tu toq' t'el, oj k'asu'l saj. ³⁶ Tan b'a'n li'ana ye'k talche' lu'uli. Ech yit' vatchelkojex lu'uli. ³⁷ Utz kam va'l nival sete tza', sekajayil nivalva aas nachnoj etatine'.— Texhtu'.

14

U titz'at q'u aa uq'ayb'alkani'ch itxaypu u Jesusus si'ane'

¹ Unchee' ka'va'tich ko'n q'ii topon q'u nimla q'ii, ti' u Elchil Vatz Kamchil Tu Egipto tuch' u Tx'a'b'al Kaxhlaan Tx'ix Ye'k Itx'amil, nich-motxichok onkonla txumb'al q'u q'esal uq'ayb'al, ti' kani'ch itxaytu u Jesusus, ech siyatz'e'. A' nichb'anon u kam, q'u oksan yol vatz Tioxh, tuch' q'u aa txumb'al tetz u o'tla mantaar. ² Loq' nich-motxtal ech tza': —Yit' tu koj u nimla q'ii sakub'an te, ech ye'k txab'kin li'an q'u tenam.— Texhtu'.

U toksal tx'umq'ixsab'alti' u Jesusus

³ Unchee' atich u Jesusus tu Betaania tu otzotz xe' u Xhim, va'l ch'a'k'i'ich. Atich ok vatz meexha, tuul opon ma'l u ixoj iq'omich ma'l tal b'a'nla tz'aj taq'o, atich tx'umq'ixsab'al tuul. Tiira b'a'nla nardo, sib' ija'mel. Ech iq'ipe'l itzi' u tal tz'aj utz, taq' je' u tx'umq'ixsab'al tivi' u Jesusus.

⁴ Ech motx lakp ivi' unjolol ti' utz, tal tu taanima ech tza': —¿Kantu' atzi' aas ma'ko'xhib'uchle'l u tx'umq'ixsab'al tzi'? ⁵ Aal b'a'n vetkojik'ayi. Utz sa'aq'ax vija'mel tu q'u me'b'a'. Tan maas 300 ja'mel q'ii aq'on se'enku koj atzi'.— Texhtu'. Ech va'lich motx teesat iq'ii u ixoj ti' va'l i'ana.

⁶ Pek tal u Jesusus ech tza': —Kam esa' te. Kantu' niko'xhekalab'tziuu tan, ma'l b'a'n'il veti'anlu ve atzi'. ⁷ Aatz q'u me'b'a' netale' tzi', b'enamen ko'xh atil texo'l atzi'. Utz leb'an u b'a'n'il te jatu. Pek aatz in tan, b'enamen koj sa'atinin texo'l. ⁸ Tan aatz u ixoj tzi', veti'anla' jank'al vatz ipuunto. Vetib'axab'sa el itx'umq'ixsal vunchi'l tza' ti' u mujb'al vetz aas lakamin. ⁹ Utz ni'xhtek'val sete, til chit sapaxsalik itziiul u b'a'nla chusb'al tu u vatz amlika tx'ava' tza', sayolax k'asu'l va'l veti'an u ixoj tzi'; nachb'al taanima.— Texh u Jesusus.

U tala'tzi'it tib' u Judasti' ik'uchax u Jesuustu q'u txayol tetz

¹⁰ Unchee' aatz u Judas aa Cariote va'l atich ok xo'l kab'laal q'u chusulib', b'en xe' q'u q'esal oksan yol vatz Tiohx ti' toksal u Jesusus tiq'ab'. ¹¹ Ech motx chit txuq'txun q'u q'esal oksan yol vatz Tiohx aas tab'ita'. Utz tala'tzi'i tek ipuaj u Judas ti' va'l si'ane'. Ech aatz u Judas tan, nichteiki'an ti' kani'ch toksal u Jesusus tiq'ab' si'chi'ane'.

Vinimat u kostuumbreu Jesusus tuch' q'ul ichusulib'ti' u nimla q'ii

¹² Unchee' aatz i'an tu u b'axa q'ii tetz u nimla q'ii, aya' u Tx'a'b'al Kaxhlaan Tx'ix Ye'k Itx'amil, tal q'u chusulib' tu u Jesusus ech tza': —ǂTil asa' sakub'anvu tuch u echb'ub'al tetz ku'eb'al q'ii? Ech sagechb'u va'l ninalchittechb'ul tu u nimla q'ii.— Texh te. Tan a' u q'ii va'l niyatz'vu q'u karne'l q'u Israeel va'l satechb'u ku'q'ii ti' u Elchil Vatz Kamchil Tu Egipto.

¹³ Ech aatz u Jesusus, ichaj b'en ka'va'l q'ul ichusulib' utz, tal b'en te ech tza': —B'enojex tu

tenam utz, letila tan, lo'ok ma'l u vinaj teb'ey iq'omal ma'l txe'n a' taq'o. Utz laxamb'ub'enex ti'. ¹⁴Utz til va'l lo'okku u vinaj tzi', leq'ila u b'aal otzotz. Letal te ech tza': «Nital u chusul:

¿Ke'ch u atib'al va'l savechb'uv u echb'ub'al tuch' q'ul unchusulib' va'l nitechb'ul tu u nimla q'ii? Chia.» Chajex te. ¹⁵Ech lik'uch ma'l u nimla tuul otzotz sete tika' chupul, b'anel tek tuche'. Utz ech ch'iansataj qechb'ub'al tzi'.— Texh te.

¹⁶Ech b'en q'u chusulib' tu u tenam. Utz til u atib'al ech chitu' va'l tal u Jesus te. Ech ib'antu tuch u echb'ub'al tzi' va'l nitechb'ul tu u nimla q'ii.

¹⁷Aatz tek sotsaj, opon u Jesus tuch' kab'laal q'ul ichusulib'. ¹⁸Utz tuul atich vatz meexha, nichmotxix'a'ne', tal u Jesus ech tza': —Ni'xhtek'val sete aas ma'l sete netx'a'n sunk'atza cheel tza', so'oksanin tiq'ab' q'u txayol vetz.— Texhtu'.

¹⁹Ech xe't itxumun q'u chusulib'. Utz junun ich'oti tu u Jesus ech tza': —¿Yit' tzik in?— Chu te.

²⁰Ech tal u Jesus ech tza': —Ma'l sete ex unchusulib' tzi', aya' va'l ela nunchaaon tuch' tu puraato.* ²¹Tan aatz u K'aola va'l b'ennaj ko'n aanima, sakami. Utz nojchit a' nipaalku tu q'u kam q'u'l tz'ib'amalka ti' tu u Yolb'al Tiohx. Pek tilayol saya'k u vinaj, va'l so'oksan tiq'ab' q'u txayol. Aal tek b'a'n atzi' ye't koj itz'pi.— Texhtu'.

²²Ech tuul ko'xh nichmotxtechb'une', itxay u kaxhlaan tx'ix u Jesus utz, ijaj b'a'n'il ti'. Ipixh tuul utz, taq' tu q'u chusulib'. Utz tal ech tza': —Ti'extaj. A' vunchi'l atzi'.— Texhtu'.

* **14:20** Choktaj u Salmos 41.9.

²³ Ech paj itxay u uk'ab'al. Utz taq' tu q'ul ichusulib' aas ma'tich ik'amab'et Tiohx ti'. Ech motx tuk'a tetz tuul sikajayil. ²⁴ Tal u Jesusu te ech tza': —A' vunkajal atzi' va'l nitel ti' u ak' nuk'u'm va'l tetz kuyb'al ipaav sib'al aanima. ²⁵ Utz ni'xhtek'val sete aas ye'xhjat u ve't savuk'a u ta'l ivatz uuva tza'. Pek analen savuk'a u ak' ta'l uuva tu ma'l u q'ii tu viQ'esalail u Tiohx.— Texhtu'.

U taltu u Jesusu aassaka'tziiun u Lu' ti'

²⁶ Ech ta'xh veet ib'itzat u b'itzal, motx b'en vi' u muunte va'l Olivo.† ²⁷ Utz tal u Jesusu tu q'u chusulib' ech tza': —Kajay ex samotxsotz ek'u'l vi' tu aq'b'al cheel. Tan tz'ib'amalka ech tza':

«Sayatz'ax u xeen karne'l utz, sa'texhmotxpalun q'u karne'l.» Chia.‡

²⁸ Pek loq' aatz ma't q'aav vitz'pe', sab'axab'b'enin sevatz tu Galilea.— Texh te.

²⁹ Ech alax te tu u Lu' ech tza': —K'uxh kajay samotxsotz ik'u'l sai', aatz in tan, jat u koj sasotz unk'u'l sai'.— Texh te.

³⁰ Tzaq'b'el tu u Jesusu ech tza': —Ni'xhtek'val see, aatz ye'saj toq' ka'pajul u b'aal t'el tu u aq'b'al cheel, ox pajul ma't aalta' aas yootzajin.— Texh te.

³¹ Pek aatz u Lu', ta'xh txumel taq'o nixtal ech tza': —jA'tzii sunq'i'e' k'uxh sakamin sai'! jJatu koj savelab'eka'axh!— Texh te. Echat chit motx tal q'u chusulib' sikajayil.

† **14:26** Aatz u b'itzal ib'itza tzi', aya' u Salmos 108–113. Tan kostuumbre chit xo'l q'u Israel ech ni'an tzi' tu u nimla q'ii.

‡ **14:27** Choktaj u Zacarias 13.7.

Viq'ilat sik'let Tioxh u Jesusus ti' ye'k sapaal tu u il tza'l

³² Unchee' motx opon tu u chikonb'al Getsemanii. Utz tal u Jesusus tu q'ul ichusulib' ech tza': —K'uje'ojka'ex tza', ta'n tuul sunq'ila sik'le Tioxh.— Texh te. ³³ Ech tiq'ot b'en u Lu' ti'. Antu u Jacobo tuch' u Xhan. Utz xe't tul ma'l mam txumun tu taanima. Tiira oks il. ³⁴ Ech tal tek u Jesusus te ech tza': —jTechal itxumun vaanxelal! jSa'texhkamin taq'o nunnache! Pek kaaojka'ex tza' utz, itz'lojex.— Texh te.

³⁵ Ech xaan b'en b'iil. Peche' ku' vatz tx'ava'. Utz iq'ila sik'le Tioxh. Utz ijaja aas yetz si'chveeti ye'k sapaal tu u mam il tza'l va'l sapaalka. ³⁶ Tal ech tza': —Tateey, kajay kam niveet saatz. Pek jeesa'in tu u mam il tza'! Loq' a' sa'an vatxumb'al; yit' a' koj sapaal u vetz.— Texhtu'.

³⁷ Ech ul k'atz q'ul ichusulib'. Utz tila jolol ko'n vatchiche. Utz tal tu u Lu' ech tza', va'l Xhim ib'ii majte: —jXhim, vata'm ko'n na'an tzik? jYe'xh aq'i' itz'e'chil ma'j oora tzik? ³⁸ Itz'lojex. Utz q'ilataj sik'letaj Tioxh, ech ye'k saku'ex tu paav. Tan aatz u aanxelal, nojchit vatz ik'u'l iq'ilal sik'lel Tioxh; pek aatz u chi'l tan, yi'sa'.— Texhtu'.

³⁹ Ech b'en paje', ex iq'ila sik'le Tioxh. Anko'xh tal q'u yol q'u'l tal b'axa. ⁴⁰ Ech q'aavu'l utz, tila vatchich ko'n paj q'ul ichusulib'. Tan axhib'i tiira techalich motx ikam tu vata'm. Ech ye' nich-motxikan tel tuul.

⁴¹ Titoxpaj tek iq'aavu'l u Jesusus, tal tu q'ul ichusulib' ech tza': —jAnko'xh vatchelex utz, ilan-najko'nex tzik? Vetianla'. Oponyu u oora aas so'oksal u K'aola va'l b'ennaj ko'n aanima tiq'ab'

q'u aa paav. ⁴² Pek jlakpojex! Utz jko'taj! Tan tul va'l sa'aq'onin tu q'u txayol.— Texhtu'.

Vitxaypu u Jesusus

⁴³ Unchee' anko'xh nichiyolon u Jesusus, tuul opon u Judas; aya' ma'l xo'l kab'laal q'u chusulib'. Sib'al aanima imol. Jolol iq'omal ich'ich' tuch' itze'. Ichaj q'u q'esal oksan yol vatz Tioxh, tuch' q'u aa txumb'al tetz u o'tla mantaar utz, tuch' q'u q'esal q'atol tzii. ⁴⁴ Ech aatz u Judas, va'l aq'on u Jesusus tu q'u txayol tan, ma'tich talta' kam u xheenya si'an ti' ik'uchle'. Tal ech tza': —Ab'iste va'l luntz'utz'a, letxaya tan, a' i. Utz letiq'o b'en. B'oono ixeel leb'ana.— Texhtu'.

⁴⁵ Ech opon u Judas k'atz u Jesusus, tal te ech tza': —Chusul.— Texh te. Ech itz'utz'a. ⁴⁶ Ech yakich opon q'u aanima utz, itxay u Jesusus.

⁴⁷ Pek aatz ma'l tixo'l q'u'l atich tzi', ijuu ich'ich' utz, ech itzok'e'l ixichin ma'l u taq'onom q'u q'esal oksan yol vatz Tioxh.

⁴⁸ Ech tzaq'b'u u Jesusus tala: —Aya'l a' itx-ayax ma'j elq'om neb'an ve, iq'omal ech'ich' tuch' etze'. ⁴⁹ Jun q'ii atich'in texo'l tu viq'analil u totztioxh. Nichunchusune' utz, ye't etxayin. Pek loq' ech chit si'ane'. Tan a' nitzojpu u Yolb'al Tioxh tz'ib'amalka.— Texhtu'.

⁵⁰ Ech kajay q'u chusulib' motx elab'enka. Motx tek ooji.

Vitxaypu ma'l u xiakxamich ti' u Jesusus

⁵¹ Utz antu txaypu ma'l u xiak xamich ti'. Liikin b'u'j ko'n atich ok ti'. ⁵² Pek aatz i'an u xiak tzi',

itx'ol elchil. Ichajpuka u liikin b'u'j utz, t'u'lich tekunen aas b'eni. §

Vitx'olax inujul u Jesusus

⁵³ Unchee' ech iq'ol b'en u Jesusus xe' u q'esal oksan yol vatz Tioxh. Utz imol tib' tere'n q'u oksan yol vatz Tioxh majte q'u'l atil tijle'm. Antu q'u aa txumb'al tetz u o'tla mantaar tuch' q'u q'esal q'atol tzii. ⁵⁴ Utz xamtichka u Lu' ti' u Jesusus tzian. Yakich oko'p vatz q'anal xe' u q'esal oksan yol vatz Tioxh. Utz k'uje' xo'l q'u xeen tetz vikuentail u totztioxh. Ilee tib' tzi' xamal. ⁵⁵ Ech aatz q'u q'esal oksan yol vatz Tioxh, tuch' kajay q'u q'esala, nichmotxichok ipaav aas kam ti' satxaypik u Jesusus. A' isa' sayatz'axi. Loq' ye' nichmotxtelo'p tuul. ⁵⁶ Tan k'uxh sib'al txakb'a'n txub'a'l je' iyol ti' u Jesusus, ye' nichik'ul tib' q'ul iyol.

⁵⁷ Pek chee unjolge, itxakb'a' paj txub'a'l ti' u Jesusus ech tza': ⁵⁸ —Aatz o', vetmotxqab'i talta': «Sunnil ku' vikuentail u totztioxh va'l b'ano'm ko'n aanima tzi'. Utz tu ko'n oxva'l q'ii sunb'anvu va'te, yit' ib'ano'm tere'n koj aanima.» Chia.— Texh ti'. ⁵⁹ Pek niko'xh tu va'l tala tzi', nichkojik'ul tib' q'ul iyol.

⁶⁰ Unchee' aatz tek u q'esal oksan yol vatz Tioxh, txake' tu xo'l utz, ich'oti tu u Jesusus ech tza': —¿Ye'xh natzaq'b'u b'oj ti' q'u kam nitalchu sai' tzi' tzik?— Texh te.

⁶¹ Aatz u Jesusus tan, tiira ye' nichitzaq'b'e'.

Ech alax paj te tu u q'esal oksan yol vatz Tioxh ech tza': —¿Axh tzik viTxaaom u Techalla Tioxh, aya' vik'aol?— Texh te.

§ 14:52 Nitalche' aas a'ich u Kuxh u xiak va'l t'u'liche t'aspi tzi'.

⁶² Tal tek u Jesus ech tza': —In chitu'. Utz sa'naletil u K'aola va'l b'ennaj ko'n aanima k'ujlel tiseb'al u Tiohx tu u mam tijle'm. Utz setil tul tu sutz'.— Texhtu'.*

⁶³ Aatz tek u q'esal oksan yol vatz Tiohx, iq'ix je' toksa'm k'atza tu k'a'nal utz, tala: —jKam tere'n texhtiigo kusa'! ⁶⁴ jMatz etab'i viyoq'tu u Tiohx! Pek jkam setal ti'?— Texhtu'.

Ech kajay q'u aanima alon ikame'. Kamchil tetz motx tala. ⁶⁵ Ech atia xe't tzub'an u Jesus. Utz itx'ut iatz tu b'u'j. Ech nichiq'ose'. Utz nichich'oti te ech tza': —jAla, ab'il vetq'osonaxh!— Chu te. Ech paq'ax ok ivatz tu q'u xeen tetz vikuentail u totztiohx majte.

U teesat tib' u Lu' tuulaas tootzaj u Jesus

⁶⁶ Unchee' aatz u Lu', atich ku'l tu q'anal, tuul opon ma'l vik'ulanal u q'esal oksan yol vatz Tiohx. ⁶⁷ Utz nichilee tib' u Lu' tzi' xamal. Tii chit isaji utz, tal te ech tza': —Ant axh majte, atich'ok'axh ti' u Jesus aa Nazareet.— Texh te.

⁶⁸ Pek aatz u Lu' tan, teesa ko'n tib' tuul. Utz tala: —Ye' vootzaj ab'il naale'. Kam nab' ko'xh naal b'a.— Texhtu'. Ech elu'l tzi' u okeb'alop vatz q'anal, tuul oq' u b'aal t'el.

⁶⁹ Aatz u k'ulanal, ta'xh paj til u Lu', tal tu q'u aanima q'u'l atich tzi' ech tza': —Aatz va'l tzi', imol atzi'.— Texh ti'.

⁷⁰ Pek aatz u Lu' tan, teesa ko'n paj tib' tuul. Ech b'iil ko'xh tuul, aatz q'u aanima atich tzi', tal tu u

* **14:62** Choktaj u Danieel 7.13; Q'u Kam Ib'axab'sa Ik'uchax U Tiohx (Apocalipsis) 1.7.

Lu' ech tza': —Nojchit axh imol atzi' tan, axh aa Galilea. [Utz ela vayolon tuch'.]— Texh te.

⁷¹ Ech aatz u Lu', xe't ko'n tal tz'ejb'al yol. Va'lich toksat Tiohx tuul nictal ech tza': —Ye' vootzaj ab'il u vinaj netale' tzi'.— Texhtu'.

⁷² Ech tuul oq' u b'aal t'el tika'paj. Utz ul tek q'ul iyol u Jesusus sik'u'l u Lu' va'l alax te ech tza': —Aatz ye'sajen toq' ka'pajul u t'el, ox pajul ma't aalta' aas yootzajin.— Texhich te. Ech ul q'u yol sik'u'l u Lu' tzi' utz, itz'eje'l oq'el.

15

U tiq'ol opon u Jesususvatz u Pilato

¹ Unchee' tiira q'ala'm, motx imol tib' q'u q'esala xo'l q'u Israeel. Aya' q'u q'esal oksan yol vatz Tiohx, tuch' q'u aa txumb'al tetz u o'tla mantaar, tuch' q'u q'esal q'atol tzii. Ech qitzel ib'en u Jesusus i'ana. Ex taq' tiq'ab' u gobernadoor aa Roma va'l Pilato ib'ii.

² Ech aatz u Pilato, ich'oti tu u Jesusus ech tza': —¿Ahx tzik u tijlenal q'u Israeel tza'?— Texh te.

Tzaq'b'el tu u Jesusus ech tza': —Aya' va'l naale' tzi'.— Texhtu'. ³ Va'lich motx ixochtu u Jesusus q'u q'esal oksan yol vatz Tiohx, ti' sib'al kam vatz u Pilato.

⁴ Ech aatz u Pilato, ich'oti paj tu u Jesusus ech tza': —¿Kantu' ye' natzaq'b'e'? ¿Yetz niil tzik kam ko'n ti' nixochpik'axh?— Texh te.

⁵ Pek aatz u Jesusus, niko'xh tzaq'b'u koj paje'. Ech nictexhisotz ik'u'l u Pilato taq'o.

U talax ikam u Jesusus

⁶ Pek aatz nichib'anax tu u nimla q'ii, jun ya'b' nichichajpul ma'l preexhu. Loq' q'u tenam nichajon ab'iste visa' sachajpi. ⁷ Ech atich ma'l u vinaj, Barrabaas ib'ii. Atich ku' tu preexhuil tuch' unjot imol tan, motx i'an ma'l txab'kin utz, motx yatz'oni. ⁸ Ech opon q'u tenam vatz u Pilato. Utz xe't motx ijaje' aas sachajpul ma'l preexhu echa' ninalib'anaxe'.

⁹ Utz tzaq'b'el tu u Pilato ech tza': —¿A' tzik esa' a' sunchajpu u tijlenal q'u Israeel tzi'?— Texh ti' u Jesusus. ¹⁰ Tan tootzajich u Pilato, aas chi'ik'u'l nichmotxi'an q'u q'esal oksan yol vatz Tiohx ti', k'uxh tiq'o opon siatz. ¹¹ Pek aatz q'u q'esal oksan yol vatz Tiohx, motx ichajtzi'i q'u tenam aas a' sijaj ichajpu u Barrabaas.

¹² Ech aatz u Pilato tan, tal paj ech tza': —¿Kam sunb'an tu va'l tijlenal q'u Israeel che'ex ti' tzi' unchee'?— Texhtu'.

¹³ Ech motx qetun taltu ech tza': —¿Je'oj vatz kurus!— Texhtu'.

¹⁴ Tal paj u Pilato ech tza': —¿Kam mam onkonil veti'ana unchee'?— Texhtu'.

Pek aal ko'n techal iqetun motx i'ana. Motx ko'n paj tal ech tza': —¿Je'oj vatz kurus!— Texhtu'.

¹⁵ Ech aatz u Pilato, ipaasa chit ik'u'l q'u tenam. Ichajpu u Barrabaas. Utz tal tek itz'u'mal u Jesusus. Ech taq'tu tzii saje' vatz kurus.

¹⁶ Ech aatz q'u sol tan, tiq'o b'en u Jesusus tu u vatz iq'analil u q'esal q'atb'al tzii. Utz ech imol tib' kajay q'u sol atich tzi'. ¹⁷ Utz motx toksa ma'l u b'a'nla liikin kaj oksa'm k'atza. Utz motx taq'

je' ma'l ch'i'x koroona tivi'.* 18 Ech xe't motx taq' ichajlichil u Jesusus; loq' telab'al iq'ii nichiane'. Tal te ech tza': —;Techal axh, axh tijlenal q'u Israeel!— Texh te. 19 Utz motx ipaq' tze' ivi'. Itzub'a ivatz. Utz peche' siatz. Atil tatin siatz tilon tu q'ul nichmotxi'ane'.† 20 Unchee' aatz tek veet teesat iq'ii u Jesusus, motx teesa u kaj oksa'm k'atza utz, iq'aavixsa'ok u toksa'm. Ech tiq'o elu'l ti' u tenam. Taq' je' vatz kurus.

U taq'ax je' u Jesusus vatz kurus

21 Utz ik'ul ma'l u vinaj, Xhim ib'ii aa Cirene; aalich tul ja'jtze'. Itat u Alejandro tuch' u Rufo. Utz ta'xh iya'lu ti' tiq'ol vikurus u Jesusus.

22 Ech iq'ol b'en u Jesusus tu u tx'ava' Goolgota. Tatib'al b'ajil ivi' kamnaj, chu u tokeb'al. 23 Utz aq'ax ta'l uuva te yuuel tuch' u k'ayla ta'l tze' mirra. Pek ye't ko'n isa' tuk'ale'.‡ 24 Ech taq' je' u Jesusus vatz kurus. Utz i'an ma'l saach q'u sol ti' q'u toksa'm aas ab'il lasuertiin tala; kam satiq'o sijununil.

25 A' chit a las 9 tetz q'ala'm aas motx taq' je' u Jesusus vatz kurus. 26 Ech motx itz'ib'a je' tivi' u kurus vipaav u Jesusus aas nichmotxtale'. “TILJENAL Q'U ISRAEEL.” Chia. 27 Utz taq' je' ka'va't elq'om vatz kurus k'atza majte. Ma'l tiseb'al utz,

* 15:17 Aatz u b'a'nla liikin kaj oksa'm nital tza', aya' u oksa'm echa' va'l nichtoksa q'u ijlenal. † 15:19 Aatz u tze' va'l ipaq' je' tivi' utz, anko'xhtu' va'l toksa tiq'ab' vatzil ib'aara. Utz aatz u b'aara a' nik'uch ma'j ijle'm. ‡ 15:23 Aatz u ta'l uuva yuuel tuch' mirra, a' itxa'k nisichtixsa chi'l. A' va'l si'chtuk'a u Jesusus tu q'u yatz'ol. A' isa' ye'k sinach chi'om tu vije' vatz kurus.

va't timax. ²⁸ [Ech itzojpu u yol va'l tz'ib'amalka nital ech tza': —A' okku xo'l q'u aa paav.— Chia.]§

²⁹ Ech nichipaal aanima vatz u Jesusus. Utz nichiyiku ivi'; nichiyog'e'. Nichtal ech tza': —Ee', ħaxh tzik va'l sanilon ku' vikuentail u totztioxh utz, tu ko'n oxva'l q'ii so'olek'axh ti' q'aav inuk'axe' naale'? Qile' qab'i. ³⁰ Ech ħeesa iib' tu u tza'l sajunal tzi'! Ku'enul vatz u kurus tzi'.— Chu te.

³¹ Ech at ko'xh i'an q'u q'esal oksan yol vatz Tioxh tu u Jesusus majte. Nichteesa iq'ii. Utz nichtal sivatzaj tuch' q'u aa txumb'al tetz u o'tla man-taar ech tza': —Teesa unjot aanima tu tza'l, pek ye' nitx'ol teesat tib'. ³² Ku'ojul viTxaaom u Tioxh vatz kurus tzi' qab'i, u tijlenal q'u Israeel. ħEch saqile' utz, sakunima!— Texhtu'. Utz nichmotxiyoq'on q'u'l atich je' k'atz u Jesusus vatz kurus majte.

³³ Ech aatz i'an chaq'aal q'ii, ok aq'b'al tu u vatz amlika tx'ava' kajayil. Anal eli i'an alas 3 ku'q'ii.

³⁴ Utz aatz i'an tu alas 3 tzi', jank'al iyak'il u Jesusus qetun tal tu ech tza': —Eloi, Eloi, ħlama savaktani?— Texhtu'. Aatz u tokeb'al utz: —ħUnTioxh chi'in! ħUnTioxh chi'in! ħkantu' vetaaq'luka'in sunjunal?— Chia.*

³⁵ Ech aatz unjolol tu q'u'l atich naja'ch, ta'xh tab'i u yol, motx tal ech tza': —Matz etab'i; u Elias nisik'le.— Texh ti'.

³⁶ Ech aatz i'an ma'l q'u aanima tzi', jutzini; ex ijilu ma'l esponja tu minaagre. Iqitzo'k ti' ma'l tze'. Ech taq' ji'op titzi' u Jesusus. Sitz'utz'e'l u minaagre ti' tala. Tuul nichtal ech tza': —ħKam esa' te! Saqile' qab'i satzuleesaloj tu u Elias.— Texhtu'.

§ 15:28 Choktaj u Isaias 53.12. * 15:34 Choktaj u Salmos 22.1; Isaias 53.4-5.

³⁷ Pek aatz u Jesusus tan, jank'al iyak'il qetuni utz, kami. ³⁸ Ech aatz u mam liikin b'u'j va'l jatxonnaj tetz tuul u totztiohx, tzilmi. Ka'va'l el tuul. Aal iku'l itzilme' i'ana. ³⁹ Ech aatz u q'esal sol, txaklich vatz u Jesusus, tila aas ech iqetun u Jesusus tzi' el ik'u'l. Tal tek ech tza': –Aatz u vinaj tzi', jnojchit a' viK'aol u Tiohx atzi!– Texhtu'.

⁴⁰ Atich unjोलol ixoj tixo'l majte: u Li' aa Magdala, tuch' u Li' vinan u Jacobo u ch'ooala, tuch' vinan u Xhep utz, tuch' u Salomee. Nichko'xhmotxisajin k'asu'l tzian. ⁴¹ A' q'u ixoj nichiloch u Jesusus aas atich tu Galilea. Utz sib'al tere'n ixoj atich majte q'u'l xamich ti' u Jesusus, opon ti' tu Jerusaleen.

Vimujax u Jesusus

⁴² Unchee' si'chtekxe't u ilanb'al q'ii. Nichxe'tisotz saj. A' chit nichib'anke'l tuch q'u aanima. ⁴³ Aatz ma'l u jikomla vinaj, Xhep ib'ii aa Arimatea, b'eno'k xe' u Pilato. Utz ye'k ixo'val ijaj vichi'l u Jesusus te. Atich ok u Xhep xo'l q'u q'esal tenam. Antu nichch'ian u tuleb'al viQ'esalail u Tiohx majte. ⁴⁴ Sotzel ik'u'l u Pilato aas tab'i ma'tich tel ik'u'l u Jesusus. Ech isik'le ul u q'esal sol, tab'i te nojchixh kamyä. Utz jank'alich ikame'. ⁴⁵ Utz ech tal u q'esal sol tu u Pilato aas nojchit ma'tich ikam u Jesusus. Ech taq' tek vichi'l tu u Xhep. ⁴⁶ Iloq' tek ma'l b'a'nla b'u'j u Xhep. Utz ex tiq'o ku'l vichi'l u Jesusus vatz kurus. Ib'ach ok tu u b'u'j. Utz ex toksa tu ma'l u mujb'al tu sivan vatz peepu b'anichnale. Utz toksaka va't sivan, jupib' itzi' u jul. ⁴⁷ Aatz u Li' aa Magdala, tuch' u

Li' vinan u Xhep, nichisaji b'a'nil til va'l aq'likka vichi'l u Jesusus.

16

U q'aavtitz'pu u Jesusus

¹ Unchee' ta'xh paal u ilanb'al q'ii, aatz u Li' aa Magdala, tuch' u Salomee, tuch' u Li' vinan u Jacobo, motx iloq' tx'umq'ixsab'al satoksa ti' vichi'l u Jesusus tuul tala. ² Utz tiira ku'saj, anal nichitooop q'ii tu u b'axa q'ii tetz u xhemaana, motx b'en q'u ixoj tu u mujb'al tetz u Jesusus. ³ Utz nichmotxtal sivatzaj ech tza': —¿Ab'il chaj b'oj laeesan u sivan, jupib' itzi' u mujb'al atzi'?— Texhtu'.

⁴ Pek ta'xh motx oponi, a' tek tila aas ma'tich teesal u mam sivan tzi' u mujb'al. ⁵ Yakich motx oko'p tuul. Utz a' tek til ma'l u xiak k'ujlich tu seb'al. Chelkin saj oksa'm atich ok taq'o. Utz yakich motx xo'voj. ⁶ Pek alax te tu u xiak ech tza': —Ye' ko'xh xo'vex. ¿A' tzik nechok u Jesusus aa Nazareet va'l aq'ax je' vatz kurus? Ye'kan tza'. jQ'aav itz'pi tika'paj! Sajitaj va'l aq'axkuka vichi'l etile'.

⁷ Pek aatz cheel, b'enoj etal tu u Lu' tuch' tu q'ul ichusulib', aas b'axab'yu b'en sevatz tu Galilea. Utz a' setilvu tzi', echa' va'l alelnalka sete taq'o.—Texh te.

⁸ Ech atiye'ka chit k'asu'l q'u ixoj tzi' u mujb'al tzi' tan, techalich motx it'unt'u'lan tu xo'val. Loq' ye'xhab'il ma'j e talva tan, techalich motx ixo've'.

Vichee u Jesususvatz u Li' aa Magdala

⁹ [Aatz q'aav itz'pu u Jesusus q'ala'm, tu u b'axa q'ii tetz u xhemaana, a' chit b'axa ilon u Li' aa

Magdala, va'l eesal jujva'l tioxhil tx'i'li'inaj k'atza tu u Jesusus. ¹⁰ Ech aatz u Li', ex tal u yol tu q'u'l xamb'u ti' u Jesusus. Tan va'lich motx itxumune' utz, nichmotxtoq'e'. ¹¹ Ech k'uxh motx tab'i aas itz'l'el u Jesusus utz, ma't tilax tu u Li', ye't ko'n motx inima.

Vichee u Jesususvatz ka'va'l q'ul ichusulib'

¹² Pek xamtich paj tuul ilax u Jesusus tu ka'va'l q'u chusulib'. A' chit atich ok ti' ma'l u b'ey ma't ja'jtze'. Loq' ijal tilone' aas chee siatz. ¹³ Ech motx paj q'aav q'u vinaj tzi'; ex tal tu tere'n q'ul imol. Pek ye't ko'n paj nimal majte.

U taq'ax ichaj q'u chusulib'tu u Jesusus

¹⁴ Unchee' tiya'teb'al teku'en, a' tek cheek vatz junlaal q'u chusulib'. A' chit k'ujlich ok vatz me-exha. Utz yaal tu u Jesusus tan, ye't ko'n motx inima q'u'l ilon aas ma't q'aav titz'pe'.

¹⁵ Ech aatz u Jesusus tan, tal te ech tza': —B'enojex tu u vatz amlika tx'ava' kajayil. Utz paxsataj itziiul u b'a'nla chusb'al tu kajay aanima. ¹⁶ Ech ab'il lanimani utz, lib'an ivautiismo tu a', sachitpu tu vipaav. Pek ab'il ye' laniman tan, sa'alax iku' u choob'al paav ti'. ¹⁷ Utz a' q'u xheenya si'an q'u'l saniman u Tiohx tza': satojcha el tioxhil tx'i'li'inaj tu vunb'ii utz, sayolon tunjot ak' yolb'al. ¹⁸ K'uxh samotxixay tx'i'la txokop tiq'ab' utz, k'uxh satuk'a veneno, ye'xhkam si'an taq'o. Sataq' je' iq'ab' tib'a ya'v utz, si'an b'a'n u ya'v taq'o.—Texhtu'.

Vib'enje' u Jesusus tu Amlika

¹⁹ Unchee' ta'xh veet yolon u kuB'aal Jesusus, iq'ol je' tu Amlika. Utz ch'uxhe' tiseb'al u Tiohx.

²⁰ Ech b'en q'u chusulib'. Til chaj ko'xh motx
ex ipaxsav paal u yolb'al Tioxh. Utz a' chit imol
u kuB'aal tan, kaana txaichil nichiane'. Ech
nichik'uche' aas a' vinujul va'l nichmotxtale'. A'i.]

Viak'la txumb'al u tioxh
New Testament in Ixil Cotzal; ixl (GT:ixl:Ixil)

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ixil

Dialect: Cotzal

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2001, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ixil

© 2001, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
ded0b994-e0fe-5888-83c4-9cf32f4765e1